

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Veronika Volfová

Zájem žáků druhého stupně základních škol ve Šternberku
o volnočasové aktivity ve Šternberku

Olomouc 2014

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré zdroje, ze kterých jsem při psaní mé práce čerpala.

V Olomouci dne 1. 12. 2014

.....

Poděkování

Mé poděkování patří paní Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, ochotu a trpělivost, kterou mi věnovala během zpracování mé diplomové práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Volfová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Zájem žáků druhého stupně základních škol ve Šternberku o volnočasové aktivity ve Šternberku.
Název v angličtině:	Interest of pupils of primary school in Šternberk on leisure activities in Šternberk.
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá zájmem žáků druhého stupně základních škol ve Šternberku o volnočasové aktivity ve Šternberku. Cílem práce je popsat a analyzovat způsoby trávení volného času dospívajících žáků ve Šternberku. V teoretické části práce jsou popsána témata, týkající se období dospívání, volného času dětí a mládeže, neformálního vzdělávání a volnočasových zařízení ve Šternberku. Výzkumná část diplomové práce se věnuje zpracování a interpretaci dat, získaných v dotazníkovém šetření.
Klíčová slova:	Dospívající, druhý stupeň základní školy, volnočasové aktivity, volnočasová zařízení, volný čas dětí a mládeže, volný čas, výchova ve volném čase.
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the interest of pupils of primary school in Sternberg leisure activities in Sternberg. The aim is to describe and analyze the ways of spending free time teenage students in Sternberg. In the theoretical section describes issues related to adolescence, leisure activities for children and youth, non-formal education and leisure facilities in Sternberg. The research part of the thesis deals with the processing and interpretation of data obtained in the survey.
Klíčová slova v angličtině:	Teens, secondary schools, leisure activities, leisure facilities, leisure of children and youth, leisure time, education in free time.
Přílohy vázané v práci:	1 CD ROM

Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	Český

OBSAH

ÚVOD	9
I. Teoretická část.....	11
1 Charakteristika období dospívání	12
1.1 Dělení a popis období dospívání	12
1.2 Vývoj poznávacích procesů v dospívání	15
1.3 Emoční vývoj a vývoj autoregulačních mechanismů.....	16
1.4 Socializace.....	17
1.5 Vývoj osobnosti a pojetí vlastní identity	20
2 Volný čas dětí a mládeže	21
2.1 Volný čas a jeho vybrané aspekty	21
2.1.1 <i>Funkce volného času</i>	23
2.1.2 <i>Psychohygiena volného času</i>	24
2.2 Výchova ve volném čase	25
2.2.1 <i>Cíle a funkce výchovy ve volném čase</i>	25
2.2.2 <i>Obsah a formy výchovy ve volném čase</i>	27
3 Neformální vzdělávání	27
3.1 Neziskové organizace	28
3.2 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání	29
3.2.1 <i>Zájmová činnost</i>	30
3.2.2 <i>Zájmové vzdělávání</i>	31
3.2.3 <i>Střediska volného času dětí a mládeže</i>	32
4 Volnočasová zařízení ve Šternberku	35
4.1 Dům dětí a mládeže Šternberk p.o.	35
4.2 Základní umělecká škola Šternberk	36

4.3 Tělovýchovná Jednota Sokol Šternberk	36
4.4 Sportovní kluby	36
4.5 Junák- svaz skautů a skautek ČR Šternberk	37
4.6 Plejády Šternberk	37
4.7 Modrá pětka.....	37
4.8 Český svaz ochránců přírody	38
4.9 Český rybářský svaz.....	38
Shrnutí teoretické části práce	39
II. Empirická část	40
5 Metodologie výzkumu	41
5.2 Stanovení výzkumných cílů	43
5.3 Výzkumné otázky.....	44
5.4 Formulace hypotéz	44
5.5 Výzkumný soubor	45
5.6 Výzkumná metoda.....	47
5.7 Organizace průběhu šetření	48
6 Výsledky výzkumného šetření.....	49
6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek	49
6.1.1 <i>V jaké míře navštěvují dospívající žáci ve Šternberku zájmové kroužky?</i>	49
6.1.2 <i>Jaké zájmové kroužky dospívající žáci ve Šternberku navštěvují?</i>	50
6.1.3 <i>Jaká volnočasová zařízení ve Šternberku dospívající žáci navštěvují?</i>	50
6.1.4 <i>Z jakého důvodu žáci žádná volnočasová zařízení nenavštěvují?</i>	52
6.1.5 <i>Jak dospívající žáci ve Šternberku tráví svůj čas, když právě nejsou ve škole nebo v kroužku?</i>	53
6.1.6 <i>Jaká aktivita nebo zájmový kroužek dospívajícím žákům ve Šternberku chybí?.</i>	57
6.2 Verifikace hypotéz	58

6.2.1 Verifikace hypotézy číslo 1	58
6.2.2 Verifikace hypotézy číslo 2	60
6.2.3 Verifikace hypotézy číslo 3	61
6.3 Shrnutí výsledků výzkumu	64
ZÁVĚR	67
Seznam použitých zkratk	70
Seznam použité literatury a pramenů	71

ÚVOD

Problematika volného času je probíraným a aktuálním tématem dnešní doby. Naučit se vhodně a smysluplně využívat volný čas je snahou snad všech věkových období člověka. Pokud se už malé děti učí se svým volným časem vhodně pracovat, je velká pravděpodobnost, že se jim to bude dařit i v dospělém věku. Vhodné trávení volného času je nedílnou součástí prevence sociálně patologických jevů. Děti na prvním stupni základní školy není tak těžké motivovat k tomu, aby navštěvovaly volnočasová zařízení. Některé kroužky jsou nabízeny přímo ve školách, kam děti docházejí. Rodiče mají snahu své děti do takových kroužků posílat. Horší už je to na druhém stupni. Dospívající už pomalu přecházejí do puberty, mají potřebu vyjadřovat své názory, postoje, dojmy. Nechtějí si nechat radit od učitelů, a ani od rodičů. Je už mnohem těžší je k volnočasovým aktivitám motivovat. Dospívající nemají ve většině případů zájem o to, aby jim někdo organizoval volný čas. Chtějí se rozhodovat sami za sebe. Tyto skutečnosti jsem pozorovala i kolem mě. Proto jsem se začala zabývat problematikou volného času dospívajících žáků a na základě toho vzniklo téma mé diplomové práce. Smyslem a cílem práce je popsat a analyzovat trávení volného času dospívajících žáků na druhém stupni základních škol, a to konkrétně ve městě Šternberk.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou část a na část empirickou. Cílem teoretické části je seznámit s problematikou období dospívání, volného času dětí a mládeže, dále s neformálním vzděláváním a s volnočasovými zařízeními ve Šternberku.

V první kapitole je podrobněji rozebrána charakteristika období dospívání. Konkrétně tato kapitola řeší dělení dospívání dle pohledů různých autorů, popis období dospívání, vývoj poznávacích procesů v tomto období, emoční vývoj, vývoj autoregulačních mechanismů, socializaci, vývoj osobnosti a pojetí vlastní identity dospívajících. Druhá kapitola pojednává o volném čase dětí a mládeže. Je rozdělena na volný čas a na výchovu ve volném čase. V první části této kapitoly se dozvíme informace o volném čase a o jeho vybraných aspektech, také o jeho funkcích a psychohygienických pravidlech využívání volného času. V druhé části kapitoly je popsána výchova ve volném čase, její funkce, obsah a formy. Třetí kapitola se zabývá problematikou neformálního vzdělávání. Podává nám základní informace o neziskových organizacích a o školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. Kapitola o školských

zařízeních je dále členěna na zájmovou činnost, zájmové vzdělávání a střediska volného času dětí a mládeže. Čtvrtá kapitola poskytuje stručné informace o konkrétních zařízeních, nabízejících dětem a mládeži ve Šternberku aktivity ve volném čase.

Hlavním cílem empirické části naší diplomové práce je popsat a analyzovat způsoby trávení volného času dospívajících žáků ve Šternberku. Dílčími cíli práce je objasnit, zda dospívající žáci 6. a 7. tříd ve Šternberku navštěvují častěji volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd ve Šternberku. Dílčí cíle mají za úkol zjistit vliv pohlaví dospívajících žáků na navštěvování zájmových kroužků. Dále nám pomáhají objasnit, do jaké míry dospívající žáci ve Šternberku navštěvují zájmové kroužky a o jaké zájmové kroužky se jedná. Dalším dílčím cílem je vyzkoumat, jaká volnočasová zařízení ve Šternberku dospívající žáci navštěvují, nebo jaké důvody je vedou k tomu, že žádná volnočasová zařízení nenavštěvují. V neposlední řadě je dílčím cílem práce určit, jak tráví dospívající žáci ve Šternberku čas, když nejsou ve škole, nebo v zájmovém kroužku a o jakou aktivitu nebo volnočasový kroužek by měli ve svém volném čase zájem. Dílčí cíle jsou vázány na výzkumné otázky a na hypotézy.

Výzkumným souborem jsou všichni dospívající žáci druhého stupně ze všech tří základních škol ve Šternberku. Podrobné informace, týkající se realizace výzkumu, jsou popsány v kapitole o metodologii a organizaci průběhu šetření. Nedílnou součástí empirické části je seznámení se s výsledky výzkumného šetření. Ty jsou popsány v kapitole šesté a uzavírají tak naši diplomovou práci.

I. Teoretická část

1 Charakteristika období dospívání

Každé věkové období jedince je z hlediska vývojové psychologie specifické. Zvláště v dětském věku probíhají největší vývojové změny, které dále formují osobnost člověka až do jeho dospělosti. Každý jedinec vnímá tyto změny jinak. Vývojové období dítěte dělíme na dětství a dospívání. Během dětství, po narození, se odehrává novorozenecké období, kojenecké období, batolecí věk, předškolní období a školní věk.¹ Doba dospívání je jednou velkou časovou etapou, ve které se formuje osobnost jedince a dítě se postupně stává dospělým.

V naší práci se zaměříme na charakteristiku věkového období dítěte od šesté třídy do deváté třídy základní školy a víceletých gymnázií. V tomto období je dospívajícím zhruba 11 až 15 let. Tato doba bývá označována různými odbornými pojmy – období dospívání, starší školní věk, raná adolescence, puberta, prepuberta. V následujících kapitolách se seznámíme s různým dělením dle autorů a s popisem vývojového období dospívajících.

1.1 Dělení a popis období dospívání

V této kapitole si uvedeme různé dělení vývojového období dospívajících žáků. Každý autor pohlíží na dělení tohoto období jinak. Například Binarová volí dělení na prepubertu, pubertu a adolescenci.² S dělením Binarové se ztotožňuje i Čáp a Mareš. Ti také dělí období dospívání na prepubertu, pubertu a adolescenci. Prepuberta dle nich trvá od 11 do 14 let.³ Vágnerová se zaměřuje na dělení období dospívání na ranou a pozdní adolescenci.⁴ Helus se ztotožňuje s Vágnerovou v tom, že období dospívání označuje buď středním školním věkem, nebo ranou adolescencí.⁵ Langmeier a Krejčířová jsou zastánci stejného dělení. Období pubescence neboli rané adolescence ještě rozdělují na fázi prepuberty od 11 do 13 let a na fázi vlastní puberty od 13 do 15 let. Období adolescence podle nich trvá až do 22 let.⁶ Dle Macka se dá toto období dělit i na ranou, střední a pozdní adolescenci.⁷ Jedna

---

¹ Studuju.cz [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.studuju.cz/latka-946>>.

² Srov. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 115.

³ Srov. ČÁP, J. a MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007. s. 232.

⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 369-370.

⁵ Srov. HELUS, Z. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. s. 88.

⁶ Srov. LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 143.

⁷ Srov. MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál. 2003. s. 35-36.

z nejaktuálnějších publikací z roku 2013 od Vašutové rozděluje adolescenci také na ranou, střední a pozdní. Ranou adolescenci datuje od 11/12 až do 13/14 let. Střední adolescenci od 13/14 do 15/16 let. Pozdní adolescenci Vašutová označuje za druhou fázi dospívání a časově ji vymezuje od 15/16 do 20/22 let.⁸ My se v naší práci přikláníme k dělení od Vágnerové na ranou a pozdní adolescenci.

Období dospívání je v životě člověka snad tím nejdramatičtějším a biodromálně nejzajímavějším obdobím.⁹ Během období dospívání dochází k přeměně dítěte v dospělého jedince. To se odehrává zhruba v rozmezí od 10 do 20 let života. Dochází k celkové změně osobnosti člověka. Průběh dospívání je podmíněn konkrétním kulturním a společenských podmínkám. Člověk se hledá, přehodnocuje pro a proti, proměňuje se fyzicky i psychicky a dosahuje vlastní identity.¹⁰ „*Dospívající se vydávají na cestu jako děti a dokončí ji jako mladí dospělí. Přestože cestou zakoušejí různé bolesti, je to úžasný vývoj.*“¹¹

Než se dostaneme k hlubšímu rozboru období dospívání, je důležité si objasnit základní pojmy dle pedagogického slovníku:

„Adolescence – věkové období označované česky jako dospívání. Pedagogický slovník rozlišuje čtyři pojetí adolescence. Tradiční pedagogicko – psychologické pojetí, anglosaské pojetí, pediatrický přístup kombinuje obě předchozí pojetí a pedagogické a sociologické pojetí.

Adolescent – mladý člověk ve věku adolescence. Jeho fyzický a psychický vývoj se blíží k svému dokončení, sociálně a mravně bývá nevyzrálý. Vazby s rodiči se uvolňují, je preferován styk s vrstevníky, rozvíjí se intenzivní emocionální (často i sexuální) život. Období hledání jistot, nedůvěry k autoritám, tendencí riskovat.“¹²

---

⁸ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. s. 9-10.

⁹ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání*. Praha: Portál, 2006. s. 169.

¹⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 367.

¹¹ CARR-GREGG, M. a SHALE, E. *Puberťáci a adolescenti: průvodce výchovou dospívajících*. Praha: Portál, 2010. s. 9.

¹² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., Praha: Portál, 2013. s. 12.

„Pubescence – období pohlavního dospívání (první mense, první poluce, kritičnost, kolísání nálad, citů, pocity nejistoty, sebepodceňování a podobně). V našich zemích přibližně mezi 12. – 15. rokem.“¹³

Jak jsme uvedli výše, dáváme přednost dělení dle Vágnerové na ranou a pozdní adolescenci. Nyní si toto dělení charakterizujeme podrobněji.

Raná adolescence je nazývána také jako období pubescence. Jde o dobu mezi 11. až 15. rokem. Během rané adolescence se jedinec nejvíce mění po tělesné stránce, dochází ke změně způsobu jeho myšlení, mění se i prožívání emocí, začínají první lásky. Je potřeba si zvolit budoucí povolání, jelikož v 15 letech končí povinná školní docházka. Dospívající se již musí spoléhat i sám na sebe, doposud mu potřebu jistoty zaručovala rodina, ale i v tomto směru nastávají změny. Stejně jako v tom, že je potřeba se prosadit sám za sebe ve svém okolí, rodině i ve světě.

Pozdní adolescence trvá zhruba od 15 do 20 let. Jde především o dobu komplexnější psychosociální proměny, dochází k pohlavnímu dozrání a k ukončení profesní přípravy spojené s nástupem do zaměstnání nebo pokračováním ve studiu. Upevňuje se sociální identita a rozvíjí se vztahy nejen v oblasti partnerství. V 18 letech se adolescent, podle právního hlediska, stává dospělým. Významem pozdní adolescence je dát jedinci čas a možnost porozumět sám sobě, určit si cíle, kterých chce v životě dosáhnout, stát se samostatným.¹⁴

Na problematiku dospívání se dá dle Taxové pohlížet ze tří hledisek. Ty vyjadřují, jak moc důležitá je tato životní etapa. Dospívání je přechodnou záležitostí, je to přechodné období mezi dětstvím a dospělostí. Je doprovázené mnoha změnami. Z hlediska životního uplatnění je to přípravná etapa na budoucí život.¹⁵

V základních bodech se dá puberta shrnout jako období obrovských tělesných změn, popichování kvůli vzhledu, přechodu ze základní školy na střední, dospělých myšlenkových

---

¹³ JANDERKOVÁ, D. Slovník základních pojmů z pedagogiky, psychologie a metodologie. Mendelova univerzita v Brně, 2010. s. 41.

¹⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 369-372.

¹⁵ Srov. TAXOVÁ, J. *Pedagogicko-psychologické zvláštnosti dospívání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 60.

pochodů, starostí kvůli vzhledu, tvaru těla, vzrůstu a sexualitě, přetrhání dětských vazeb a přátelství s dospívajícími stejného pohlaví.¹⁶

1.2 Vývoj poznávacích procesů v dospívání

Kognitivní vývoj je v období dospívání výsledkem vzájemného působení učení a zrání. Dospívající může dále rozvíjet své poznávací schopnosti až tehdy, pokud je z neurofyziologického hlediska dostatečně zralý a vzděláváním získal nezbytné zkušenosti.

Během rané adolescence dochází ke kvalitativní proměně způsobu myšlení a ta umožňuje přesah dané reality.¹⁷ „Piaget (1966, 1970) nazval toto období stadiem formálních logických operací.“¹⁸ Typické pro vývoj myšlení je v tomto období postupné uvolňování ze závislosti na konkrétní realitě. Adolescenti berou skutečnost takovou, jaká je, ale jsou schopni přemýšlet i o tom, jaká by být mohla a jaká je správná a špatná. Jsou schopni si představit více variant a možností dané skutečnosti. Jsou schopni uvažovat hypoteticky, abstraktně, logicky, induktivně. Jsou schopni přednést a interpretovat své pozorované výsledky v logických závěrech.¹⁹

Znaky typické pro způsob myšlení adolescentů (podle Keatinga, 1991) jsou připouštění si varianty různých možností, systematictější uvažování a experimentace s vlastními úvahami.²⁰

Dospívající jsou schopni efektivněji zpracovat větší množství vstupních informací. Umění je kombinovat, srovnávat i třídít. Zhruba o polovinu se v průběhu rané adolescence zvýší rychlost zpracování informací. Zlepšuje se ovládání pozornosti dospívajícího, zvládají lépe potlačovat rušivé vlivy.²¹

Langmeier a Krejčířová uvádí hlavní pokroky v myšlení, které lze u dospívajících pozorovat. Například jsou schopni pracovat s abstraktnějšími a obecnějšími pojmy. Při řešení problémů se již nespokojí jen s jedním řešením, ale zajímají se o různé alternativy jiných

---

¹⁶ Srov. CARR-GREGG, M. a SHALE, E. *Pubertáči a adolescenti: průvodce výchovou dospívajících*. Praha: Portál, 2010. s. 33.

¹⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 379.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 379.

¹⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 379.

²⁰ Tamtéž. s. 381-382.

²¹ Tamtéž. s. 384-386.

možností řešení. Jsou schopni formovat domněnky. Nebo dovedou „myslet o myšlení“ a tvořit „soudy o soudech“.²²

Změna v uvažování se odráží i ve vztahu k základním psychickým potřebám. Mezi základní potřeby patří potřeba jistoty a bezpečí, kdy si již adolescenti představují budoucnost, která pro ně může být přijatelná, ale také nejistá a ohrožující. Může to vést ke ztrátě dřívější jistoty. Potřeba seberealizace se objevuje, pokud adolescent začne uvažovat o svých možnostech a perspektivách, je možné, že nebude brát na aktuální výkony takový důraz, jako na ty budoucí, protože pokud je teď nespokojený nebo se mu tak nedaří, tak v budoucnu spokojený být může a dařit se mu může také. V neposlední řadě je zde potřeba otevřené budoucnosti, která dává signál, že budoucnost má význam až tehdy, pokud o ní adolescent začne uvažovat.

Adolescenti bývají nadměru kritičtí, mají sklon s každým polemizovat. Podléhají klamu, že jejich myšlenky jsou naprosto výjimečné. Bývají náladoví, přecitlivělí a vztahovační. Nespokojí se s kompromisy a s výjimkami. Bývají radikální a reagují bez rozmyslu na různé podněty.²³

Co se týká paměti, dospívající již umí využívat účinnější strategie zapamatování. Rovněž se rozvíjí strategie vybavování si již získaným informací. Rozvoj metapaměti také probíhá v období dospívání, hlavně se rozvíjí znalosti vlastních paměťových schopností.²⁴ V dospívání roste význam fantazie. Ta se projevuje ve formě denního snění. Dospívající vidí sám sebe v ideálním světle. Ale časté snění může mít za příčiny problémy s učením ve škole. Velké změny se projevují v myšlení dospívajících. Typické je abstraktní myšlení. Vyvíjí se logická paměť. Dívky bývají šikovnější při verbálním projevu. Chlapci zase vynikají v řešení početních a prostorových úloh.²⁵

1.3 Emoční vývoj a vývoj autoregulačních mechanismů

Během dospívání dochází k hormonální proměně. Ta zapříčiňuje změny v oblasti citového prožívání. Projevem může být například kolísavost emocí, větší labilita,

---

²² Srov. LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 150-151.

²³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 387-389.

²⁴ Tamtéž. s. 389-390.

²⁵ Srov. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 117-118.

podrážděnost, tendence reagovat přecitlivěle i na obyčejné podněty, nárůst emočního zmatku. Emoční reakce pubescentů začínají být nepřiměřené a značně nápadnější oproti předešlým reakcím.²⁶ „Chování je výbušné, stačí nepatrný podnět a objeví se intenzivní reakce vzteku, smíchu, smutku.“²⁷ Jejich citové prožitky bývají spíše krátkodobé a proměnlivé. Náhlá nepřiměřená změna vlastních emocí často překvapí i samotné dospívající, jelikož si neumí vysvětlit jejich příčinu. Dospívající proto věnují větší pozornost svým prožitkům a pocitům, než tomu bylo dříve. Nazýváme to emočním egocentrismem. Zároveň jsou ale uzavřenější, než byli dříve. Typické je, že se snaží neprojevat své city navenek.²⁸ Dospívající se velmi zaměřují na sebe a na přeměnu svého těla. I proto jsou velmi citliví na kritiku a projevy nespravedlnosti.²⁹ Koncem adolescence dochází ke stabilizaci emočního prožívání. Starší adolescenti nálady již tak nemění. Je to zapříčiněno hormonálním vyrovnaním a adaptací organismu na pohlavní dospělost.

Během rané adolescence jsou autoregulační schopnosti ovlivněny citovou labilitou a emočním laděním jedince. Ve vypjatých situacích může dospívající snadno reagovat impulzivně. Je pro ně těžké se v takových situacích kontrolovat. Dospívající pak mohou pociťovat pocity marnosti, cítí se ztraceni a neví ani proč. Během pozdní adolescence se to mění a dochází ke stabilizaci volní autoregulace. Pomalu se objevuje schopnost ovládat sebe sama, svoji osobnost.³⁰

1.4 Socializace

Během období rané adolescence je socializace dospívajícího ovlivněna především ukončením povinné školní docházky a obdržením občanského průkazu v 15 letech. Je potřeba si také vybrat budoucí povolání a rozhodnout se, jakou cestou se k němu vydat. Dochází ke změně vztahů s lidmi, jak mezi vrstevníky, tak mezi dospělými.³¹ Dospívající se ocitá

---

²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 390-393.

²⁷ Srov. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 118.

²⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 390-393.

²⁹ Srov. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 118-119.

³⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 390-394.

³¹ Tamtéž. s. 395-397.

v sociálním vakuu. Už není dítětem, vzhledem i myšlením se od dětí liší, ale není ani dospělým, stále se u něj objevují projevy nevyzrálého chování.³²

Langmeier a Krejčířová uvádí jako hlavní úkoly vývoje v dospívání osamostatnění se od závislosti na rodičích a navázání nových a pevnějších vztahů se svými vrstevníky obojího pohlaví. Toto období je zásadní pro budoucí role v manželství a rodičovství.³³

Rodina je stále hlavním sociálním zázemím, třebaže rodičovská autorita ubývá na síle. Škola je jen nutností, kterou je třeba splnit, aby se mohli dostat na další úroveň vzdělávání nebo na pracovní trh. Volnočasové instituce mají vliv na sociální zařazení dospívajícího, na rozvoj jeho schopností a dovedností. Mohou být útočištěm během řešení problémů.³⁴

Odpoutávání se od rodiny je náročný proces jak pro rodiče, tak pro dospívajícího. Díky kognitivní autonomii se jedinec osamostatňuje a nepřijímá názory rodičů bez výhrad. Dospívající mění názor na rodiče i na sebe samotného. Rodič již nemá zásadní postavení, přestává být úplnou autoritou. V tomto období mají matky sklon k nadměrnému opečovávání svých dětí, hlídání a dávání rad. Pokud o to dospívající nestojí, tak mají pocit křivdy, nevděku a nespravedlnosti. Rozdíly v chování matky a dítěte záleží i na pohlaví dítěte. Dospívající syn potřebuje vidět podporu ze strany otce v rozvoji své mužské role. Sice už nevyhledává tolik jeho společnost, ale potřebuje vědět, že se na otce může spolehnout. K dcerám mají otcové v tomto období větší odstup. Snaží se vyrovnat s tím, že už dcera není dítě, nevědí, jak s ní jednat. Jaký je vztah mezi dospívajícím a jeho sourozenci, závisí na mnoha faktorech. Rozdíly určuje pohlaví a věk. Vztah mezi nimi v tomto období může ovlivnit jejich fungování na stálo. Může se stát, že se sblíží, ale také že se nenávratně oddálí.³⁵

Období dospívání začíná přechodem na druhý stupeň základní školy. V tomto období se zásadně mění motivace k učení u dospívajících i celkový postoj ke škole. Dá se říct, že jim pouze stačí splnit to, co se po nich chce od učitelů a od rodičů, aby měli klid. Nehodlají dělat nic navíc. To, jak jsou sami úspěšní ve škole, už pro ně není cílem. Jako důležité berou jen to, co jim pomůže dostat se na školu, na kterou chtějí, až ukončí povinnou školní docházku. Dospívající již nechtějí, aby jim byly věci nařizovány. Chtějí znát smysl toho, co se po nich

---

³² Srov. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 119.

³³ Srov. LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 152.

³⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 395-397.

³⁵ Tamtéž. s. 399-412.

chce. Nechtějí se bezvýhradně podřídít, jsou kritičtější, usilují o rovnoprávnost. Negativní chování a tendence provokovat učitele jsou na druhém stupni typické.³⁶

Období dospívání je nelehkou dobou pro jedince, který si jím prochází. Velmi mu v tom ale pomáhají jeho přátelé, respektive vrstevníci, kteří si procházejí tím stejným. Proto se dospívající odvracejí od rodiny a spíše chtějí trávit volný čas se svými vrstevníky. Navzájem se podporují v procesu vytváření vlastní individuální identity. Mezi vrstevníky vzniká tzv. skupinová identita. V období rané adolescence také začínají první lásky. Nejsou ale ještě tak intenzivní, stabilní ani vážné.³⁷ Sexuální pud podléhá fyziologickým procesům. Mezi ně patří i prudké hormonální změny. Způsoby sexuálního chování se však liší podle sociálních a výchovných podmínek každého jedince. Velký vliv na sexuální chování má i doba, ve které dospívající vyrůstají, nebo kulturní a společenské normy.³⁸

Co se týká sociálně-kognitivního vývoje, dospívající již nehodnotí lidi kolem sebe jen podle zevnějšku. Jsou schopni přemýšlet o tom, jací jsou lidé uvnitř, jací by měli nebo mohli být. Specifické je v tomto období jejich komunikování a to hlavně s dospělými. S rodiči vzniká největší riziko vzájemného nepochopení. Komunikace s vrstevníky je v tomto ohledu jiná. Dospívající si vytvářejí svůj styl komunikace. Například jsou při komunikaci nadměrně hluční, šťouchají se, dotýkají, používají slangové výrazy, mluví spolu za pomoci zkratk, dlouho spolu telefonují, posílají SMS a komunikují přes internet. Jsou schopni spolu komunikovat i hodiny.³⁹

V období adolescence jsou společenské konvence a morální normy dospívajícími spíše odmítány. To, jak dospívající uvažují, cítí nebo jak se chovají, se odvíjí od jejich osobnostních vlastností. Během tohoto období života se u dospívajících rozvíjí a diferencují vlastnosti jako asociální, prosociální nebo antisociální jednání. Intenzita násilí pak začíná narůstat až kolem 17 let. Proto je dobré s dospívajícími pracovat již v období dospívání a snažit se tak o prevenci sociálně patologických jevů, které by se mohly v budoucnosti u mladistvého projevit.⁴⁰

---

³⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 412-423.

³⁷ Tamtéž. s. 423-442.

³⁸ Srov. LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 155-156.

³⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 442-445.

⁴⁰ Tamtéž. s. 445-452.

1.5 Vývoj osobnosti a pojetí vlastní identity

Během období dospívání dochází k rozvoji a dotváření identity jedince. Dospívající si klade otázku „kdo vlastně jsem?“. Pochopení a pojetí vlastní identity je hlavním úkolem v tomto období. Celková proměna osobnosti ovlivňuje i pohled dospívajícího na sebe samého. Objevuje se snaha dospívajících poznat co nejlépe sám sebe, jelikož procházejí procesem změn a nejistot. Dospívající musí začít akceptovat sami sebe. Neméně náročným úkolem je i pochopení vlastní psychiky a identity. V tomto období se začíná objevovat introspekce, která právě pomáhá při pochopení vlastní psychiky dospívajícího. Základem procesu objevování vlastní identity je odmítnutí stávajících identifikačních vzorů a přijetí nových.⁴¹ Během tohoto období se musí jedinci také vypořádat s dalším nelehkým úkolem, tím je hodnocení vlastního vzhledu nebo své sexuality. Kritický pohled na sebe sama je nutný pro ujasnění si osobnostních rysů, charakteru a společenské role, kterou bude dospívající zastávat. Období hledání své identity není jen o tom, že jedinec pasivně přijme to, jaký je, ale aktivně experimentuje. Snaží se zjistit, jaké jsou jeho psychické vlastnosti, jaké jsou jeho myšlenky, emoce, pozoruje sám sebe i svůj zjev. Dospívající se učí být sám sebou.⁴²

---

⁴¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. s. 452-458.

⁴² Srov. LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 160-162.

2 Volný čas dětí a mládeže

Volný čas je velmi probíraným a aktuálním tématem. „*Volný čas existoval v průběhu lidských dějin stále, aniž byl pocíťován jako problém, aniž by zavdával příležitost k zvláštním úvahám,*“⁴³ ale o smysluplném využívání volného času se začalo mluvit více v posledních 60 letech, prakticky až po druhé světové válce.⁴⁴ Lidé si více uvědomují nutnost vhodného trávení svého volného času, vnímají potřebu relaxace, kompenzace sil, odpočinku, klidu, věnování se sobě samému a činností, které je baví. Volný čas se týká všech věkových skupin obyvatelstva, od dětí předškolního věku, přes děti školního věku, dospívající, dospělé až po seniory. Každé období v životě člověka je specifické, stejně tak specifické je i trávení volného času různých věkových skupin obyvatel. Je nutné tedy přistupovat ke každému jedinci individuálně a brát ohled na jeho specifika a požadavky. Právě proto se touto problematikou zabývá spousta autorů, kteří na volný čas pohlíží z mnoha různých hledisek a snaží se nás do této oblasti zasvětit.

2.1 Volný čas a jeho vybrané aspekty

Než se o volném čase rozepíšeme podrobněji, je třeba si ujasnit, co je to vlastně volný čas dle pedagogického slovníku:

*„Volný čas – čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“*⁴⁵

Pod pojmem volný čas si můžeme představit více věcí, jde vlastně o dobu, která zbude po splnění si povinností, po práci, po péči o sebe, o věci a lidi kolem. Je to doba, kdy si člověk sám řekne, jak ji chce trávit. Těší se na ni, naplňuje ho, dává mu dobrý pocit, smysl, učí se a získává nové poznatky a vše o tom, co si vybral sám a baví ho.

Hofbauer chápe ve své publikaci volný čas jako to, co si vybírá jedinec sám a dobrovolně, o čem si sám rozhoduje, čeho se chce účastnit a čemu věnovat svůj čas

---

⁴³ SPOUSTA, V. et. al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. s. 10.

⁴⁴ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 23-24.

⁴⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. s. 341.

po splnění všech povinností a potřeb. Volný čas nám dává možnost navázat nové vztahy k jiným lidem, k přírodě a společensky zhodnotit sebe sama. Mezi hlavní oblasti volného času řadí vytváření sociálních vztahů, tělesnou aktivitu, praktické hobby činnosti, umělecké aktivity a aktivity intelektuálního charakteru. Člověk má mít pocit, že někam nebo k někomu patří v době, kdy provádí své zvolené aktivity. Pomáhá si rozvíjet pocit individuality. Zažívá pozitivní reakce a rozvíjí tvořivé schopnosti. Hlavním úkolem je však udržení tělesného i duševního zdraví, jistota, pocit nezávislosti, zážitky z nových sociálních kontaktů. Obsahem volného času dětí a mládeže by dle Hofbauera měla být duševní hygiena, tělesná rekreace, zábava, dobrovolné vzdělávání, uspokojování svých koníčků, schopností, podpora přirozeného talentu a nadání, kontakty s vrstevníky, dobrovolná společenská činnost, účast na dění ve společnosti.⁴⁶

Ve své další publikaci pojednává Hofbauer o volném čase jako o době, kdy člověk „*nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.*“⁴⁷ Člověk do volného času vstupuje sám, s různým očekáváním, na základě své svobodné vůle a činnost, kterou vykonává, mu přináší radost a potěšení.⁴⁸

Pávková charakterizuje volný čas jako činnost neutilitární, která nám přináší pěkné zážitky spolu s očekáváním příjemných činností, jedinec do něj vstupuje sám, aniž by mu to někdo nakázal, tedy dobrovolně. Volný čas dětí a mládeže můžeme v našich podmínkách řadit do „*výchovy mimo vyučování*“. Ta se charakterizuje tím, že probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, mimo povinné školní vyučování, je institucionálně zajištěna a probíhá ve volném čase.⁴⁹

Bartoš uvádí, že jsou aktivity ve volném čase pro člověka jako pro individuum velice důležité. Mezi kvality volného času řadí individualizaci osobnosti, duchovní růst

---

⁴⁶ Srov. HOFBAUER, B. *Zařízení volného času dětí a mládeže. Jejich dosavadní vývoj, současný stav a výhled v některých evropských zemích*. Vydal Institut dětí a mládeže MŠMT ČR. Praha, 1992. s. 7-8.

⁴⁷ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13.

⁴⁸ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13.

⁴⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 17-18.

a humanizaci, sebevzdělávání nebo získávání různých zkušeností. Nikde jinde, než ve svém volném čase, nemůže člověk tyto kvality naplňovat.⁵⁰

Volný čas se stává hodnotou až tehdy, je-li člověku ku prospěchu. Nemůžeme jej brát jako samozřejmost. Jsou lidé, kteří jej mají méně a kteří jej mají více. Děti mají například více volného času než dospělí. Důležité je umět volný čas vhodně využívat a to v každém věku.⁵¹

Jestliže má volný čas plnit své poslání, je nezbytné vytvářet podmínky, žádoucí a lákavé nabídky aktivit a činností, které právě nabízejí střediska zájmového vzdělávání a další zařízení podporující volný čas dětí a mládeže.

V neposlední řadě je potřeba dodat, že smysluplně naplněný volný čas přispívá k prevenci sociálně patologických jevů ve společnosti. A prevence je vždy ve všech směrech lepší, než následné řešení vzniklého problému.⁵²

Vážanský a Smékal dělí volný čas ze dvou hledisek a to na základě sociologického pojetí volného času a pedagogického pojetí. Sociologie uvádí, že volný čas je reakcí na průmyslově pracovní dobu. Volný čas je aktuální pro velké množství industrializované společnosti. To bylo ale možné až po zavedení osmihodinové pracovní doby, ke které došlo během první světové války. Z pedagogického hlediska autoři popisují, že je velké množství definic. Upřednostňují tedy tu, která uvádí, že jde o časový prostor, který umožňuje jedinci svobodnou volbu činností, bez závislosti na společenských povinnostech, jedinec ji dělá dobrovolně a má z ní uspokojení a radost.⁵³

2.1.1 Funkce volného času

Mezi hlavní funkce volného času řadí Hofbauer odpočinek, zábavu, rozvoj osobnosti. Dle Dumazediera je důležitá i psychologická funkce. Ta obsahuje očekávání a naději, osvobození od povinností souvisejících s prací, další zátěže, které v životě člověka nastávají, zábavu a také rozptýlení.⁵⁴ Pávková uvádí mezi funkce volného času odpočinek,

---

⁵⁰ Srov. BARTOŠ, V. *Kapitoly z výchovy mimo vyučování a pedagogiky volného času: pomocný studijní text pro kombinované studium*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2004. s. 8.

⁵¹ Srov. SPOUSTA, V. et. al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 12.

⁵² Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 42-44.

⁵³ Srov. VÁŽANSKÝ, M. a SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. s. 17.

⁵⁴ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13-14.

zábavu, rozvoj osobnosti.⁵⁵ Zatímco funkce volného času jsou dle Macka, rekreační, kompenzační, sebepoznávací, seberealizační, komunikační, integrační.⁵⁶

Komplexně pojal funkce volného času Opaschowski, ten za ně považuje rekreaci, kompenzaci, výchovu a další vzdělávání, kontemplaci, komunikaci, participaci, integraci, enkulturaci.⁵⁷

Co se týká volného času, je logické, že se na něj dívá každý autor z jiného hlediska. Také proto nám pak vyvstane nepřehledné množství funkcí volného času. Ještě je třeba uvést, jak se na funkce volného času díváme v naší zemi. „České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzaci, speciální prevenci a výchovu.“⁵⁸ Všechny funkce, které uvádí různí autoři, se navzájem prolínají, jedna by nemohla plnit svoji funkci, nebýt druhé a vzájemně se doplňují. Jde o to, na kterou funkci kdo klade větší důraz.

Toto tvrzení podporuje i Chudý, který uvádí, že: „*ve skutočnosti sa aktivity vo voľnom čase vzájomne prelínajú, doplňujú, podporujú. Raz fungujú viac v oblasti oddychu, inokedy vo funkcii zábavy a niekedy vo funkcii rozvoj osobnosti. Najlepšie je, keď sú roznorodé, dynamické a bohaté, keď ich sprevádza dobrá nálada, poskytujú oddych, zabávajú a súčasne aj zušľachtujú. Umožňujú, aby bol ľudský život obsažnejší, plnší, bohatší a radostnejší. Aj keď odpočinok a zábava sú kategórie komplementárne, ich hodnota spočíva hlavne v tom, že prispievajú k rozvoju osobnosti.*“⁵⁹

2.1.2 Psychohygienu volného času

Spousta ještě doplňuje naše úvahy o volném čase tím, že ve své publikaci uvádí psychohygienická pravidla využívání volného času. Tato pravidla jsou pro nás důležitá, protože když si je uvědomíme, dojde nám, že smysluplné naplňování volného času by se mělo stát nedílnou součástí našeho života. Je nutné na správném trávení volného času pracovat již od útlého dětství. Čím dříve si osvojíme schopnost pracovat smysluplně a vhodně se svým

---

⁵⁵ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 17-18.

⁵⁶ Srov. MACEK, M. a kol. *Střediska pro volný čas dětí a mládeže. Souhrn metodických textů k vybraným problémům činnosti domů dětí a mládeže a stanic zájmových činností*. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež. 1998. s. 8-9.

⁵⁷ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 15.

⁵⁸ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 15.

⁵⁹ KAVANOVÁ, A. a CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005. s. 16.

volným časem, tím lépe s ním budeme schopni pracovat v pozdějším věku a během celého života. Tato pravidla nám říkají, že volný čas je důležitou součástí našeho života.⁶⁰

2.2 Výchova ve volném čase

Jak spolu souvisí pojmy volný čas a výchova, můžeme vyjádřit následujícím způsobem. Výchova k volnému času se zaměřuje na cílovou orientaci této oblasti výchovy. Hlavním smyslem výchovy k volnému času je rozvíjení, utváření a kultivování schopností, motivace, dovedností a kompetencí pro hodnotně strávený volný čas. Specifické podmínky výchovy bere v potaz právě výchova ve volném čase. Ta se projevuje nejvíce právě v oblasti života, o které si člověk rozhoduje sám. Do výchovy skrze volný čas už spadají konkrétní aktivity ve volném čase, instituce věnující se volnému času, metody a formy jako prostředky výchovy.

Výchova ve volném čase bývá často zaměňována s výchovou mimo vyučování nebo dokonce používána jako synonymum k výchově mimo vyučování. I když jsou tyto dva pojmy podobné a někdy se prolínají, tak stejné nejsou. Výchova mimo vyučování negativně vymezuje oblast svého výchovného působení. Naopak velmi zdařile definuje vše, co souvisí s výchovou dětí a mládeže po skončení vyučování během období, kdy dochází na základní a střední školu.

Výchova ve volném čase je širším pojmem vzhledem k věku účastníků oproti výchově mimo vyučování. Do výchovy ve volném čase spadají nejen děti a mládež, ale také dospělí a senioři. Zatímco výchova mimo vyučování je širším pojmem vzhledem k obsahu činností oproti výchově ve volném čase. Výchova mimo vyučování zahrnuje aktivity ve volném čase i oblast dětských povinností. Dále probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, mimo povinné vyučování, ve volném čase a je zajištěna institucionálně.⁶¹

2.2.1 Cíle a funkce výchovy ve volném čase

Výchova ve volném čase má specifické a dílčí cíle. Obecným cílem je naučit jedince smysluplně využívat volný čas, hospodařit s ním, oceňovat jej, a vnímat ho jako významnou

---

⁶⁰ Srov. SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 15.

⁶¹ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál, 2011. s. 69.

a ne samozřejmou hodnotu ve svém životě. Z obecných cílů můžeme vyvodit spoustu dílčích cílů. Například rozvíjet specifické schopnosti jednotlivce, odpočívat, rekreovat se, rozvíjet zájmy, naučit jedince vhodně si uspořádat denní režim, vést ke zdravému životnímu stylu, podporovat celoživotní vzdělávání. Jednotlivé oblasti zájmového vzdělávání mají své specifické cíle.⁶²

Cílem výchovy ve volném čase je převážně vybavování kompetencemi k volnému času a naučit jedince smysluplně trávit svůj volný čas a kvalitně jej zhodnocovat. Cíle se konkretizují dle toho, o jaké zařízení jde, na jakou složku osobnosti má výchova působit, jiné cíle mají různé organizační činnosti. Není možné cíle od sebe oddělovat, navzájem se prolínají a doplňují, a tak tvoří velký celek, kterého je třeba ve volném čase dosáhnout. Výchovné cíle výchovy ve volném čase naplňují funkci výchovnou, relaxační, zdravotní, kompenzační, sociální, regenerační, v neposlední řadě je velmi důležitá funkce preventivní.⁶³

Kratochvílová dodává velice důležitý poznatek, že výchova, a to nejen výchova ve volném čase, je záležitostí celé společnosti, nejen rodiny a školy.⁶⁴

Oblast výchovy ve volném čase má své specifické funkce. Patří sem funkce výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Význam těchto funkcí se během vývoje výchovy ve volném čase měnil. Dnes je na prvním místě funkce výchovně-vzdělávací. Je na ni kladen největší důraz. Jejím úkolem je záměrně a s cílem formovat osobnost vychovávaného a dosahovat s ním reálných cílů za pomoci pedagogických prostředků. Všechny činnosti ve volném čase musí podporovat zdravý tělesný, sociální a duševní vývoj vychovávaného jedince. Na tuto oblast se zaměřuje funkce zdravotní. Sociální funkce se nejčastěji chápe jako zajištění bezpečného prostoru a podmínek pro vychovávané po skončení školního vyučování. Co se týká preventivní funkce, tu plní například školská zařízení pro zájmové vzdělávání nenásilnou formou už tím, že existují. Když děti a mládež tráví svůj čas smysluplně, třeba

---

⁶² Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál, 2011. s. 75.

⁶³ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 39-41.

⁶⁴ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času. Výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Univerzita Komenského v Bratislavě, 2004. s. 168.

v některých školských zařízeních, tak nemají čas páchat sociálně patologické jevy. Prevence je vždy lepší než následné řešení vzniklého problému. Měl by se na ni brát větší důraz.⁶⁵

2.2.2 Obsah a formy výchovy ve volném čase

Obsahem výchovy ve volném čase je přizpůsobovat se činností založeným na zájmech a požadavcích účastníků. Účast na aktivitách je dobrovolná, přispívá k seberealizaci jedince, má navozovat kladné emoce. Struktura, obsah, hloubka zájmů i intenzita se mění na základě věku dítěte. Zájmy dětí mladšího školního věku se odlišují od zájmů dětí staršího školního věku. Mladší děti ještě nemají vyhraněné zájmy, je potřeba jim nabídnout pestrou nabídku činností, ze kterých by mohly čerpat a dále se k nim vracet a mít si z čeho vybírat. Starší děti už zhruba ví, čím se chtějí zabývat, vyhledávají méně pravidelnou organizovanou činnost, ale více se zaměřují na sociální kontakty. Proto je třeba mít i tento prvek na vědomí a dětem ve volném čase tyto kontakty poskytnout.

Obsah výchovně vzdělávacích činností pro školy a školská zařízení je pevně stanoven školními vzdělávacími programy. Pedagog nebo skupina pedagogů v dané instituci si jej vytvářejí sami. Jeho obsah je ovlivněn tím, o jaké školské zařízení se jedná. Při jeho tvorbě se berou v úvahu přání a potřeby dětí. Vychází z předem stanovených výchovných cílů. Bere ohled i na přání rodičů a zřizovatele organizace.⁶⁶

Formu výchovy ve volném čase lze charakterizovat jako organizační jednotku, která je zaměřena na realizování cílů a obsahů výchovy. To probíhá za účasti pedagoga volného času nebo vychovatele. Uplatňují se zde pedagogické zásady, využívají se metody a prostředky výchovy.⁶⁷ Formy vycházejí z charakteru jednotlivých zařízení působících ve volném čase. Dělíme je na organizované v pravidelných činnostech, organizované v příležitostných činnostech, spontánní aktivity. Výchova probíhá ve skupinách, individuálně nebo hromadně.⁶⁸

---

⁶⁵ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál, 2011. s. 72-74.

⁶⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 42-44.

⁶⁷ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času. Výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Univerzita Komenského v Bratislavě, 2004. s. 180.

⁶⁸ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 45.

3 Neformální vzdělávání

V naší zemi je vzdělávání dětí a mládeže, a nejen jich, rozděleno na vzdělávání formální, neformální, zájmové. Formální vzdělávání je veškeré vzdělávání probíhající ve školách základních, středních, vyšších odborných, vysokých. Je to všechno vzdělávání, za které jedinec dostane vysvědčení, diplom, certifikát, nebo jiný druh osvědčení o úspěšně ukončeném stupni vzdělání. Neformální vzdělávání je naopak takové, kterým jedinec nenabývá stupeň vzdělání. To ale neznamená, že by z něj neměl být žádný užitek. Naopak. V tomto typu vzdělávání je prioritou to, že si činnosti v něm volí každý podle toho, co ho baví.⁶⁹ Neformální vzdělávání *„záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot. Tyto aktivity bývají zpravidla dobrovolné.“*⁷⁰ Organizátory neformálního vzdělávání jsou nestátní neziskové organizace, různá sdružení dětí a mládeže, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, kluby, vzdělávací agentury a další organizace věnující se volnému času dětí a mládeže.⁷¹ V naší práci se ve stručnosti budeme zabývat neziskovými organizacemi a středisky volného času, jelikož jsou právě tato zařízení ve městě Šternberk, kde probíhá náš výzkum. Z právního hlediska poskytují neformální vzdělávání instituce, které zřídil stát, kraj, obec, církev, nestátní nezisková organizace nebo soukromý subjekt.⁷²

3.1 Neziskové organizace

Ve Šternberku máme vedle střediska volného času i řadu neziskových organizací, které nabízejí dětem a mládeži aktivity ve volném čase.

Do neziskového sektoru můžeme řadit ty organizace, které nejsou zřízeny za účelem rozdělení a tvorby zisku. Tyto organizace jsou založeny pro jiné účely. Neziskové organizace jsou v protikladu k soukromému ziskovému sektoru. Neziskový sektor můžeme

---

⁶⁹ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>>.

⁷⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>>.

⁷¹ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>>.

⁷² Srov. *Mládež České republiky: informační publikace o dětech a mládeži v České republice*. Praha: Česká rada dětí a mládeže, 2008. s. 15.

charakterizovat znaky, které mají neziskové organizace společné. Jsou organizovány a do jisté míry institucionalizovány. Jsou samosprávné. To znamená, že ovládají schopnost řídit svou vlastní činnost. Jsou neziskové. Nerozděluje se v nich nabitý zisk zřizovatelům ani vedení organizace. Jsou dobrovolné. Velká část jejich činnosti stojí na dobrovolnosti.⁷³

Neziskové organizace neodmyslitelně patří mezi instituce, nabízející zájmové vzdělávání. Poskytují dětem dlouhodobé zázemí a silné osobní vazby. V naší republice je jich velmi mnoho. Některé zde mají tradici již od 19. století. Činnost a práce neziskových organizací je podporována státem. Neziskové organizace si každý rok vypracují projekty a na jejich základě žádají stát o finanční podporu pro svou činnost a aktivity. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy projekty posuzuje a přiřazuje jim finanční podporu. Tyto částky ale ani zdaleka nepokrývají potřeby neziskových organizací. Další potřebné prostředky pro své fungování získávají neziskové organizace na základě své vlastní činnosti.⁷⁴ Od 1. 1. 2014 došlo na základě nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., ke změnám, které se dotkly i neziskových organizací. Občanská sdružení, mezi nimiž jsou i sdružení realizující výchovnou a vzdělávací činnost, změnila svůj právní status na spolky.⁷⁵ Více se o konkrétních zařízeních, naplňujících volný čas dětem a mládeži ve Šternberku, dozvíme v kapitole 4.

3.2 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání spadají do výchovně vzdělávací soustavy v České republice. Řadí se sem střediska volného času, školní kluby a školní družiny. Tato zařízení mají za úkol zajišťovat akce výchovného, vzdělávacího, zájmového a rekreačního charakteru a nabízet činnost prioritně pro žáky a studenty, dále pak pro dospělé a v některých případech pro seniory. Tyto činnosti ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání organizují kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci. Vzhledem k tomu, že se tato zařízení snaží naplňovat smysluplně volný čas dětí a mládeže, přispívají tak k boji proti sociálně patologickým jevům. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání se řídí mnoha

---

⁷³ Srov. KAVANOVÁ, A. a CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005. s. 52-55.

⁷⁴ Srov. *Mládež České republiky: informační publikace o dětech a mládeži v České republice*. Praha: Česká rada dětí a mládeže, 2008. s. 18-19.

⁷⁵ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/k-cerpani-dotaci-msmt-spolky-podle-noveho-obcanskeho?highlightWords=spolky>.

předpisy, vyhláškami a zákony, ale prioritně pro něj platí vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.⁷⁶

V naší práci si blíže specifikujeme pouze střediska volného času. Školní družiny nespádají do věkového období dospívání, kterým se v naší práci zabýváme. Školní kluby do věkového období dospívání sice patří, ale ve Šternberku, kde náš výzkum probíhá, tato zařízení, naplňující volný čas dětem a mládeži, nejsou.

3.2.1 Zájmová činnost

Na začátku je důležité si upřesnit pojmy, které budeme v této kapitole podrobněji rozebírat. Pedagogický slovník nám tyto pojmy objasní:

„Zájmová činnost – pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků.

Zájmový kroužek – organizační forma mimotřídní nebo mimoškolní činnosti, jejímž obsahem je rozvíjení určité zájmové činnosti.“⁷⁷

Obsah zájmové činnosti se rozlišuje podle věku jedince, podle náročnosti práce, podle toho, jak moc je činnost obecná nebo specializovaná nebo podle její návaznosti na předchozí poznatky. Děti předškolního věku se zajímají o činnost jako takovou. V mladším školním věku se děti ještě nespécializují na konkrétní činnost, proto je potřeba jim poskytovat pestrou nabídku aktivit v různém prostředí. Na základě kvalitního přehledu aktivit v mladším školním věku si pak dítě ve starším školním věku vybírá specifičtější činnosti, které ho baví. V období dospívání se již jedinec věnuje dané činnosti intenzivně a odevzdává jí mnoho času.

Rozvíjení, podněcování a usměrňování činností ve volném čase je základem pro další výběr zájmových činností dětí a jejich pozdějšímu věnování se volnočasovým aktivitám v dospělosti. Zájmová činnost plní nejen vzdělávací a výchovnou funkci. Podporuje seberealizaci, rozvíjí osobnost člověka, má motivační a socializační charakter. Plní i zdravotně hygienické funkce.⁷⁸

---

⁷⁶ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>>.

⁷⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. s. 377-378.

⁷⁸ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. s. 97-98.

Zájmová činnost je náplní volného času dětí a mládeže. Bývá pravidelná nebo příležitostná. Probíhá v zařízeních, které poskytují skupinovou činnost, individuální či hromadnou. Zájmovou činnost lze nabízet ve formě organizované činnosti či spontánní aktivity. Činnost v zájmovém útvaru je odlišná od činnosti ve škole.⁷⁹ Zaměřuje se na několik oblastí, patří mezi ně oblast společenskovední, pracovní technická, přírodovědná, esteticko-výchovná, tělovýchovná, sportovní a turistická.⁸⁰ Všemi těmito činnostmi by měla prolínat výchova sociálním dovednostem a určité prvky participace na dané činnosti.⁸¹

3.2.2 Zájmové vzdělávání

Před tím, než se začneme podrobněji zabývat zájmovým vzděláváním, je nutné si samotný pojem objasnit dle pedagogického slovníku:

„Zájmové vzdělávání – vyjadřuje termín různé edukační aktivity, které probíhají mimo školní prostředí, tedy jako neformální vzdělávání. Týkají se jak vzdělávání mládeže, tak vzdělávání dospělých, včetně vzdělávání seniorů.“⁸²

Zájmové vzdělávání řadíme do neformálního vzdělávání a je neoddelitelnou součástí celoživotního učení. Řídí se zákonem č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání neboli školským zákonem. Činnost zájmového vzdělávání probíhá ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání a to tedy ve střediscích volného času, ve školních družinách a školních klubech. Zájmové vzdělávání neposkytuje klasické vzdělávání, jak je tomu například na školách, ale nabízí aktivity ve volném čase těm, kteří chtějí svůj volný čas trávit smysluplně, zajímavě, podle svých představ a přání a hlavně dobrovolně.⁸³

Zájmové vzdělávání obsahuje širokou oblast individuálního či organizovaného vzdělávání, které se zakládá na osobních zájmech a potřebách jedince. Tyto zájmy můžeme naplňovat různým způsobem. Například sebevzděláváním, sebeřízeným učením (odborná

---

⁷⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. s. 99.

⁸⁰ Tamtéž. s. 94-96.

⁸¹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 42-44.

⁸² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. s. 377-378.

⁸³ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>>.

literatura, média atd.), za pomoci odborníků nebo jednotlivců, v rámci formální nebo neformální instituce, která se na danou zájmovou činnost specializuje nebo kombinací všech těchto přístupů.⁸⁴

3.2.3 Střediska volného času dětí a mládeže

Jednou z nejdůležitějších institucí, která se snaží smysluplně naplnit volný čas dětí a mládeže ve sféře škol a školských zařízení, jsou střediska volného času. Jejich činnost má dlouholetou tradici. Československo začalo od roku 1949 vybudovávat a podporovat tzv. „pionýrské domy“. Ty byly v padesátých letech minulého století přejmenovány na „domy pionýrů a mládeže“. Důležitým mezníkem se stal rok 1989, kdy byly tyto instituce zbaveny komunistické ideologie a transformovány na dnešní „domy dětí a mládeže“.⁸⁵ Od té doby se mohou plně rozvíjet směrem, který si určí, s cílem podat co nejkvalitnější přehled volnočasových aktivit a činností dětem a mládeži. Vzhledem k měnícím se požadavkům společnosti se musí pružně přizpůsobovat potřebám dnešní doby a mladých lidí. S tím souvisí neustálé změny a úpravy. Smyslem každého střediska volného času by mělo být kvalitní zajišťování volného času dětí a mládeže.⁸⁶

„Střediska volného času (domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností) jsou určena dětem, žákům, studentům, pedagogickým pracovníkům a případně dalším zájemcům. Nabízejí zájmové útvary, příležitostné akce, táborové aktivity, osvětovou poradenskou činnost, prostory pro spontánní aktivity a práci s talenty.“⁸⁷

„Střediska volného času jsou rovněž školskými zařízeními, jejich posláním je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí, zejména smysluplnému využívání

---

⁸⁴ Srov. PRŮCHA, J., ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. s. 503.

⁸⁵ Srov. HOFBAUER, B. a KAPLÁNEK, M., ed. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. s. 107.

⁸⁶ Srov. MACEK, M. a kol. *Střediska pro volný čas dětí a mládeže. Souhrn metodických textů k vybraným problémům činnosti domů dětí a mládeže a stanic zájmových činností*. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež. 1998. s. 10.

⁸⁷ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. s. 50.

*volného času, a to širokou nabídkou činností v bezpečném prostředí, s profesionálním týmem pedagogů.*⁸⁸

Činnost středisek zájmového vzdělávání se zaměřuje na více oblastí zájmového vzdělávání nebo na konkrétní oblast zájmového vzdělávání. V prvním případě mluvíme o domech dětí a mládeže, ve druhém případě se jedná o stanice zájmových činností. Činnosti středisek volného času je po celý školní rok, ve dnech kdy neprobíhá školní vyučování a o prázdninách, poskytovat metodickou, odbornou a případně materiální pomoc těm, kteří se zájmového vzdělávání účastní. Výjimečně i školám nebo školským zařízením.

Střediska volného času nabízejí pravidelnou zájmovou činnost dětem a mládeži během celého školního roku. Organizují i akce pro dospělé a seniory. Cílovou skupinou jsou pro ně však děti a mládež. Dále pořádají akce různého zaměření, soutěže, přehlídky, jednorázové nebo dlouhodobé aktivity, kurzy, vzdělávací akce, tábory, spontánní aktivity, výukové programy, adaptační kurzy a spoustu dalších aktivit, kterými napomáhají prevenci sociálně patologických jevů.

Dá se říci, že se většina středisek volného času stala neodmyslitelnou součástí dané obce, města a jejího okolí. Podílejí se také na různých regionálních, krajských, republikových i evropských projektech. Některé organizace také pořádají výměnné a zahraniční pobyty nebo stáže.⁸⁹

Konkrétně domy dětí a mládeže zcela vycházejí z podstaty, zvláštností a možností volného času. Vzhledem k tomu, že si mladí lidé volí aktivity v domě dětí a mládeže sami a dobrovolně, tak na ně tato zařízení reagují pružně, nadčasově a berou ohledy na jejich zájmy a potřeby a přizpůsobují se jim v co největší míře.⁹⁰

Zájem o aktivity organizované ve střediscích volného času stále roste. Ukazují to i průzkumy, ve kterých je zřetelné, že například v roce 2004 bylo 291 domů dětí a mládeže.⁹¹ „V roce 2012/13 dosáhla střediska volného času počtu 310. Jejich činnost v daném roce

---

⁸⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

⁸⁹ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

⁹⁰ Srov. HOFBAUER, B. a KAPLÁNEK, M., ed. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. s. 107.

⁹¹ Tamtéž. s. 108.

zabezpečovalo 14,5 tis. pedagogických pracovníků, z nichž více než 86 % bylo externích. Zájmové útvary měly v roce 2012/13 celkem 268,4 tis. účastníků (tj. o 13 590 více než v předešlém roce).⁹²

Střediska volného času se řadí do sítě škol a školských zařízení. Díky tomu mají nárok na státní příspěvky.⁹³ Pomoc od státu spočívá v zakládání a financování zařízení pro volný čas dětí a mládeže, jejich směřování k poskytnutí pestré nabídky aktivit. Pomáhá organizacím, sdružením a spolkům, které s dětmi pracují, vytváří podmínky, za kterých se volný čas v institucích pracujících s dětmi odehrává. Dále přispívá k získávání kladných postojů k smysluplnému trávení volného času. Sestavuje pedagogiku volného času, výzkumnou činnost v této problematice, vzdělávání pedagogů volného času nebo poskytuje informace ke konkrétním aktivitám.⁹⁴

Zřizovatelem domů dětí a mládeže mohou být obce, církve, školské úřady, soukromá osoba nebo jiný subjekt.⁹⁵

Díky široké a pestré nabídce zájmových činností a aktivit nabízí střediska volného času pestré škálu při výběru aktivity ve volném čase pro různé sociální a věkové skupiny mladých lidí. Jejich nabídka činností a aktivit se stále rozšiřuje a přizpůsobuje potřebám dnešní mládeže a moderní společnosti. Nabízí se tedy rozmanitá škála možností a aktivit, ze kterých si je možné vybírat.

---

⁹² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

⁹³ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. s. 121.

⁹⁴ Srov. MACEK, M. a kol. *Střediska pro volný čas dětí a mládeže. Souhrn metodických textů k vybraným problémům činnosti domů dětí a mládeže a stanic zájmových činností*. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež. 1998. s. 9.

⁹⁵ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. s. 121.

4 Volnočasová zařízení ve Šternberku

Kapitola o volnočasových zařízeních ve Šternberku nám uzavírá teoretickou část naší práce. Shledáváme za vhodné podat stručné, ale vystihující informace o zařízeních, které ve Šternberku vyplňují volný čas dětem a mládeži. Největší část je věnovaná Domu dětí a mládeže ve Šternberku, jelikož je to největší organizace zabývající se volným časem ve městě. Dále jsou zde uvedeny informace o Základní umělecké škole ve Šternberku, o Tělovýchovné Jednotě Sokol ve Šternberku, o sportovních klubech, o Junáku, Plejádách, Modré pětce, o Českém svazu ochránců přírody a o Českém rybářském svazu.

4.1 Dům dětí a mládeže Šternberk p.o.

Ve městě Šternberk se nachází dům dětí a mládeže (dále DDM) a další zařízení, která nabízejí dětem a mladým lidem aktivity, kterými mohou vyplňovat svůj volný čas.

Domy dětí a mládeže jsou zřizovány na základě vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. „*Posláním těchto zařízení je motivovat, podporovat a vést děti, mládež a dospělé k rozvoji osobnosti, ke klíčovým kompetencím, zejména smysluplnému využívání volného času a to širokou nabídkou aktivit v bezpečném prostředí, s profesionálním týmem v nových trendech.*“⁹⁶

DDM ve Šternberku se nachází na Opavské ulici. Jeho zřizovatelem je město Šternberk. DDM je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou. Je zařazeno do sítě škol a školských zařízení. Jeho hlavní činností je nabízet dětem a mládeži volnočasové kroužky a aktivity, kterými budou děti smysluplně vyplňovat svůj volný čas. Snaží se nabízet pestrou škálu ve výběru kroužků. Pořádá soutěže, turnaje, akce různého charakteru, olympiády, tábory, karnevaly a mnoho dalších i spontánních aktivit, které může veřejnost, převážně mládež, navštěvovat.

Zabezpečuje program pro děti o prázdninách a dnech volna. Stará se také o provoz dopravního hřiště ve městě. Prioritou je však pro DDM vytvářet pestrou nabídku kroužků pro děti a mládež. Vybrat si mohou z široké nabídky zájmových útvarů, jako jsou hudební kroužky, přírodovědné kroužky, sportovní kroužky, společensko-vědní kroužky, taneční

---

⁹⁶ *Mládež České republiky: informační publikace o dětech a mládeži v České republice.* Praha: Česká rada dětí a mládeže, 2008. s. 17.

a pohybové kroužky, technické kroužky, výtvarné a rukodělné kroužky nebo kroužky pro děti předškolního věku a pro dospělé.⁹⁷

4.2 Základní umělecká škola Šternberk

Základní umělecká škola (dále ZUŠ) sídlí na Olomoucké ulici ve Šternberku. Funguje již od roku 1945. ZUŠ má čtyři studijní obory – taneční, hudební, výtvarný, literárně-dramatický. Hudební obor navštěvuje 338 žáků, výtvarný 120, taneční 17 a literárně-dramatický 10 žáků. V ZUŠ působí 26 pedagogických pracovníků, kteří provádí svoji pedagogickou činnost v rámci školního roku a nabízejí tak dětem a mládeži pestrou nabídku studijních oborů, které děti navštěvují ve svém volném čase. ZUŠ také pořádá besídky, vystoupení, koncerty, kurzy, přehlídky a soutěže během celého roku.⁹⁸

4.3 Tělovýchovná Jednota Sokol Šternberk

Sokolovna, pod správou Sokolu, je na Zahradní ulici ve Šternberku. Činnost Sokolu je všestranně zaměřená. Do sokolovny mohou docházet děti nejrůznějšího věku i dospělí. Všichni si mohou vybrat z následujících aktivit, které se v sokolovně, nebo pod její správou, realizují. Jde převážně o sportovně zaměřené aktivity jako aikido, karate, judo, capoeira, sportovní gymnastika, olympijský šplh, stolní tenis, volejbal, motokros, šerm, míčové sporty nebo taneční skupina. Dále provozují tenisové kurty, posilovnu, cvičení rodičů s dětmi nebo stolní tenis.⁹⁹

4.4 Sportovní kluby

Ve Šternberku mohou děti i dospělí navštěvovat hned několik sportovních klubů. Některé se zaměřují na děti a jiné zase na dospělé. Sami za sebe nebo za podpory města a jiných organizací pořádají různá setkání a akce v rámci svého klubu. Patří sem například

---

⁹⁷ Srov. Dům dětí a mládeže Šternberk, příspěvková organizace. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.ddmsternberk.cz/index.php?nid=8421&lid=cs&oid=1627107>>.

⁹⁸ Srov. Základní umělecká škola Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.zus-sternberk.cz/novinky/>>.

⁹⁹ Srov. T. J. Sokol Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.sokolsternberk.cz/>>.

hokejový klub, fotbalový klub, atletický klub, kuželkářský klub, tenisový klub, kynologický klub nebo třeba střelecký klub a další.¹⁰⁰

4.5 Junák- svaz skautů a skautek ČR Šternberk

Středisko Skautů ve Šternberku má 85 členů. Ti se scházejí ve třech oddílech. Oddíl Dráčata z Paseky, oddíl Šavany ze Šternberka-Lhoty a třetí oddíl ze Šternberka Medvědi. Oddíly pracují samostatně ve svých střediscích a scházejí se pravidelně na střediskových akcích.¹⁰¹

4.6 Plejády Šternberk

Plejády ve Šternberku organizují pravidelné schůzky pro děti. Jejich středisko je na Husově ulici ve Šternberku. Děti zde tráví svůj volný čas na pravidelně organizovaných schůzkách. Plejády také pořádají každý rok tábory pro svoje členy, jak zimní, tak i letní. Během roku vyjíždějí na mnoho výprav a organizují si vlastní program o prázdninách i během školního roku.¹⁰²

4.7 Modrá pětka

Modrá pětka je organizace, která vznikla ve Šternberku v roce 1979. Jmenují se Modrá, protože naše planeta je modrá a pětka, protože mají pět zákonů, které dodržují. Jsou jimi přátelství, čest, pravda, věrnost, svornost. Dělí se na benjamínky, juniory a seniory. Mají svoji oddílovou hymnu a oddílové dvanáctero. Mají svůj kroj i slib. Scházejí se každý pátek. Pořádají různé akce, jako například plesy, karnevaly, pálení čarodějnic, tábory a další.¹⁰³

---

¹⁰⁰ Srov. Internetové stránky města Šternberka. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.sternberk.eu/sport-a-aktivni-pohyb.html>>.

¹⁰¹ Srov. Junák svaz skautů a skautek ČR- 712.13 Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.skautstbk.estranky.cz/>>.

¹⁰² Srov. PS Plejády Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://ps-plejady-sternberk.webnode.cz/>>.

¹⁰³ Informace byly získány v rozhovoru se slečnou J.K., která je členkou Modré pětky. Organizace nemá webové stránky.

4.8 Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody sídlí ve Šternberku na Uničovské ulici. Jeho činnost je tematicky zaměřená na ochranu životního prostředí a na environmentální výchovu. Pořádají táborové pobyty v přírodě, pravidelné vycházky do přírody, schůzky. V dnešní době je navštěvuje zhruba 30 členů.¹⁰⁴

4.9 Český rybářský svaz

Český rybářský svaz ve Šternberku vykonává rybářské právo v tomto městě. Zajišťuje chov, lov ryb a jejich ochranu i ochranu životního prostředí. Svaz se snaží rozvíjet rybářský sport a rozšiřovat řady svých členů. Český rybářský svaz ve Šternberku má za úkol obhospodařovat pstruhové i mimopstruhové revíry Sítka, Babice, Oskava a Oslava a nádrže Paseka a Delta.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ Srov. Český svaz ochránců přírody. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <http://www.csop.cz/prehledzo/zo_karta.php?id=6166&id_zo=467>.

¹⁰⁵ Srov. Katalog firem. [online]. [cit. 2014-05-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/detail/1898605-cesky-rybarsky-svaz-mistni-organizace-sternberk-sternberk.html>>.

Shrnutí teoretické části práce

V teoretické části práce bylo popsáno vývojového období dospívajících žáků na druhém stupni základních škol. Dále byly upřesněny pojmy vztahující se k volnému času dětí a mládeže. Nejdůležitější jsou pro naši práci pojmy volný čas a výchova ve volném čase. Ve třetí kapitole jsme se obeznámili se školskými zařízeními pro zájmové vzdělávání. Objasnili jsme si pojem zájmového vzdělávání a zaměřili jsme se na podrobnější popis středisek volného času dětí a mládeže. Na závěr teoretické části práce jsme se seznámili s volnočasovými zařízeními ve Šternberku, kterých se týká právě naše výzkumná část. K té se dostáváme v následujících kapitolách.

II. Empirická část

5 Metodologie výzkumu

V empirické části práce jsme se zaměřili na výzkum volného času žáků na druhém stupni základních škol ve městě Šternberk. Zjišťovali jsme, zda navštěvují zájmové kroužky. Pokud ano, tak jakého zaměření. Dále nás v naší práci zajímá, jaká volnočasová zařízení ve Šternberku děti vůbec navštěvují. Pokud děti do žádných kroužků nechodí, tak z jakého důvodu tomu tak je. V neposlední řadě jsme si dali za úkol zjistit, jaké aktivity nebo zájmové kroužky dětem ve městě chybí. Také jsme si stanovili hypotézy a odpověděli si na ně. V následujících kapitolách si zjištěná data objasníme.

5.1 Dosavadní stav zkoumání

Než se dostaneme k objasnění zjištěných dat, musíme si ještě zhodnotit dosavadní stav zkoumání dané problematiky. Co se týká volného času dětí a mládeže, víme, že se tímto problémem zabývá mnoho autorů. Velkou část z nich jsme dokonce citovali v naší teoretické části práce. Dále jsou k problematice volného času dospívajících žáků napsány bakalářské a diplomové práce. O dospívajících žácích je také mnoho literatury, převážně psychologické. V naší práci se ale nezabýváme jen těmito pojmy. Zjišťujeme nás také zájem o volnočasové kroužky dospívajících a samotný pohled dospívajících na volný čas. Na to jak ho tráví, jak by ho chtěli trávit, proč ho nemohou trávit podle svých představ, jaké aktivity jim ve volném čase ve svém okolí chybí a další. Během studování odborné literatury k této problematice jsme došli k zjištění, že o zájmu o volnočasové kroužky není mnoho publikací a to samé musíme říct i o problematice zabývající se pohledem dospívajících na volný čas.

K problematice volného času dětí a mládeže ve Šternberku je napsána například bakalářská práce Vladimíra Krejčího s názvem „*Dům dětí a mládeže Šternberk a jeho podíl na využití volného času dětí a mládeže.*“ Tato práce z roku 2008 se zabývá volným časem dětí a mládeže ve Šternberku, ale je směřována spíše k činnosti DDM ve Šternberku. V anketě se autor práce ptá rodičů dětí a mládeže na jejich názor na činnost a úroveň DDM, jeho zájmových kroužků a pedagogů. Poté se ptá žáků 6. a 7. tříd základních škol a gymnázia ve Šternberku na jejich názory a postoje týkající se jejich volného času a volnočasových aktivit ve Šternberku, na úroveň zájmových kroužků a na činnost DDM a jeho pracovníků.¹⁰⁶ Tato

---

¹⁰⁶ Krejčí V., *Dům dětí a mládeže Šternberk a jeho podíl na využití volného času dětí a mládeže.* Olomouc, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury. Doc. PaedDr. Tomáš Dohnal, CSc.

práce je z výzkumného hlediska blízká naší práci, ale její zjištění a závěry jsou pro nás již dnes neaktuální.

Problematikou volného času dětí a mládeže se zabýval také výzkum Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání.¹⁰⁷ Tento národní projekt byl realizován od ledna roku 2009 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Národním institutem dětí a mládeže. Projekt je zaměřen na zájmové a neformální vzdělávání, především na střediska volného času, školní družiny, školní kluby a na neziskové organizace, které s dětmi a mládeží pracují.¹⁰⁸

Výzkum Klíče pro život se zabýval i problematikou trávení volného času dospívajících žáků na druhém stupni, stejně jako my v naší práci. Každopádně tento výzkum šel ještě hlouběji v tom, že tuto problematiku rozšířil (například o rozlišení volného času dospívajících ve všední dny a o víkendech). Výzkumem bylo například zjištěno, že denně hraje na počítači hry 17% dotázaných, několikrát týdně pak 37% dotázaných. Denně se na internet připojí více než 27% respondentů, víckrát za týden jich je 53%. O víkendu hraje počítačové hry 30% respondentů a na internetu je 41% z nich.¹⁰⁹ V našem výzkumu jsme se dozvěděli podobná zjištění. Více si je přiblížíme v kapitole 6.

Dalším zajímavým zjištěním, v porovnání s naší prací, je zájem o volnočasové aktivity. Alespoň jednou týdně a pravidelně navštěvuje volnočasové aktivity 74% dotázaných. Nejvíce volnočasové kroužky navštěvují dospívající ve věku od 10 do 12 let. S přibývajícím věkem ubývá dospívajících žáků, kteří navštěvují volnočasové aktivity. Co se týká zaměření kroužků, nejvíce respondentů navštěvuje sportovní kroužky. Dále pak hudebně dramatické, výtvarné a rukodělné kroužky a vzdělávací aktivity. Toto zaměření volnočasových kroužků je, co se oblíbenosti týká, stejné u dětí a dospívajících od 6 do 15 let. Rozdíl v návštěvnosti volnočasových kroužků vidíme až v dělení na dívky a chlapce. Oproti dívkám se chlapci více věnují sportovním aktivitám, dále technickým a turistickým. Dívky naopak více navštěvují

---

¹⁰⁷ Klíče pro život- Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání byl projekt. V rámci něj proběhl výzkum, který se jmenuje „Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let.“ Pro zjednodušení budeme uvádět výzkum „Klíče pro život“, ale myslíme tím výzkum „Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let.“ spadající pod Klíče pro život- Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání.

¹⁰⁸ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.nidm.cz/vystupy-kpz>>.

¹⁰⁹ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

hudebně dramatické kroužky, vzdělávací aktivity, výtvarné a rukodělné kroužky.¹¹⁰ Na podobná zjištění jsme narazili v naší práci. Více si je rozebereme v kapitole 6.

Tato zjištění z výzkumu Klíče pro život jsme považovali za nutné v naší práci uvést. Tolik ke stavu zkoumání dané problematiky a nyní se dostáváme k podrobnému rozebrání naší výzkumné části.

5.2 Stanovení výzkumných cílů

V první řadě jsme si stanovili hlavní výzkumný cíl a dílčí výzkumné cíle. Na základě těchto cílů jsme zformulovali otázky do dotazníku a vytvořili hypotézy. Odpovědi na tyto otázky nám podají informace o tom, jak dospívající žáci druhého stupně základních škol ve Šternberku tráví svůj volný čas.

Hlavním cílem práce je:

Popsat a analyzovat způsoby trávení volného času dospívajících žáků ve Šternberku.

Z hlavního cíle vyplývají následující dílčí cíle:

- Zjistit, zda dospívající žáci 6. a 7. tříd ve Šternberku navštěvují častěji volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd ve Šternberku.
- Zjistit, zda je typ zájmové činnosti závislý na pohlaví dospívajících žáků ve Šternberku.
- Zjistit, jestli dospívající dívky ve Šternberku navštěvují ve větší míře zájmové kroužky než dospívající chlapci ve Šternberku.
- Zjistit, do jaké míry dospívající žáci ve Šternberku navštěvují zájmové kroužky a o jaké zájmové kroužky se jedná.
- Zjistit, jaká volnočasová zařízení ve Šternberku dospívající žáci navštěvují, nebo jaké důvody je vedou k tomu, že žádná volnočasová zařízení nenavštěvují.

---

¹¹⁰ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

- Zjistit, jak tráví dospívající žáci ve Šternberku čas, když nejsou ve škole nebo v zájmovém kroužku, a o jakou aktivitu nebo volnočasový kroužek by měli ve svém volném čase zájem.

5.3 Výzkumné otázky

Než jsme vytvořili dotazník pro dospívající žáky na druhém stupni základních škol ve Šternberku, zformulovali jsme si výzkumné otázky, které chceme objasnit. Patří mezi ně následující:

- V jaké míře navštěvují dospívající žáci ve Šternberku zájmové kroužky?
- Jaké zájmové kroužky dospívající žáci ve Šternberku navštěvují?
- Jaká volnočasová zařízení ve Šternberku dospívající žáci navštěvují?
- Z jakého důvodu dospívající žáci ve Šternberku žádná volnočasová zařízení nenavštěvují?
- Jak dospívající žáci ve Šternberku tráví svůj čas, když právě nejsou ve škole nebo v kroužku?
- Jaká aktivita nebo zájmový kroužek dospívajícím žákům ve Šternberku chybí?

5.4 Formulace hypotéz

Neodmyslitelným smyslem našeho výzkumu je vyvrátit nebo potvrdit předem stanovené hypotézy. Naše stanovené hypotézy jsou následující:

H₁: Dospívající žáci 6. a 7. tříd ve Šternberku častěji navštěvují volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd ve Šternberku.

H₂: Typ zájmové činnosti je závislý na pohlaví dospívajících žáků.

H₃: Dospívající dívky ve Šternberku navštěvují zájmové kroužky ve větší míře než dospívající chlapci ve Šternberku.

5.5 Výzkumný soubor

„Cílová skupina – v empirickém výzkumu velká skupina subjektů, věcí či jevů, k níž jsou vztahována zobecnění vyvozovaná z poznatků o určitém vybraném vzorku subjektů aj., který tuto cílovou skupinu reprezentuje.“¹¹¹

„Vzorek – při empirickém výzkumu je to reprezentativní část ze základního souboru, která vzniká výběrem. Ze zjištění provedených na vzorku se obvykle vyvozují zobecnění, jež mají platit o celém souboru.“¹¹²

Výzkumným souborem neboli cílovou skupinou pro náš výzkum jsou všichni dospívající žáci druhého stupně základních škol ve Šternberku. I když to bylo původním záměrem, tak jsme žádného respondenta z gymnázia neoslovili, jelikož nám výzkum na gymnáziu nebyl umožněn.

Dotazníky byly rozdány všem dospívajícím žákům na druhém stupni všech základních škol ve Šternberku. Se stoprocentní návratností se v dotazníkové metodě nemůže počítat. Nám se vrátilo 452 dotazníků, což znamená 75,3% návratnost. Ty jsme v naší práci vyhodnotili a považujeme je za výzkumný vzorek.

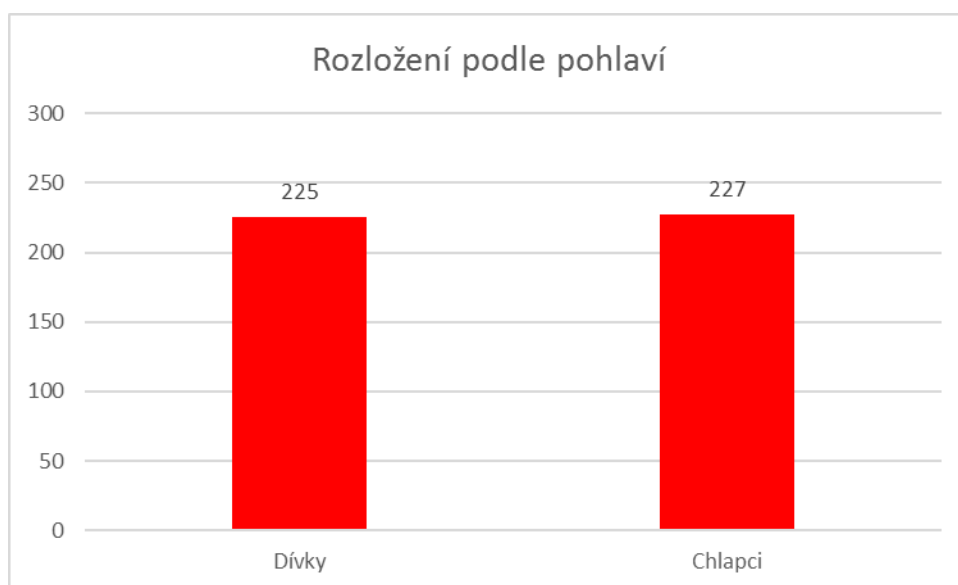
Následující grafy nám jen pro úplnost znázorňují rozložení našich respondentů podle pohlaví (graf č.1) a podle třídy (graf č.2).

---

¹¹¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., Praha: Portál, 2013. s. 35.

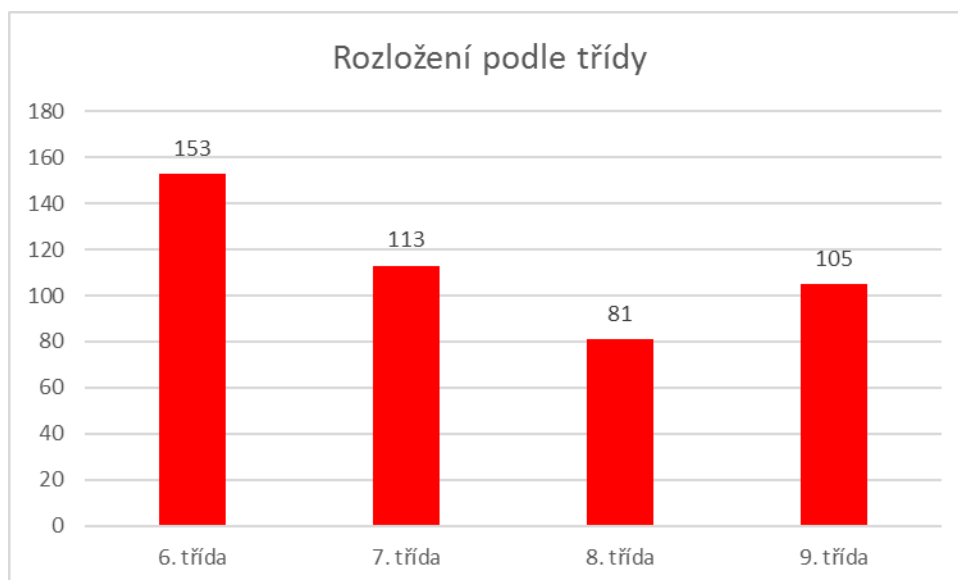
¹¹² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., Praha: Portál, 2013. s. 373.

Graf č. 1:

V grafu č. 1 uvádíme počet dívek a počet chlapců, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili. Dotazník nám vyplnilo 225 dospívajících dívek a 227 dospívajících chlapců z druhého stupně základních škol ve Šternberku.

Graf č. 2:

Graf č. 2 nám ukazuje, z jakých tříd jsou žáci, kteří se našeho dotazníkového šetření zúčastnili. Ze šestých tříd je 153 respondentů. Ze sedmých tříd nám dotazník vyplnilo 113 respondentů. Mezi žáky osmých tříd máme 81 respondentů a od žáků devátých tříd máme 105 dotazníků.

5.6 Výzkumná metoda

V naší práci jsme zvolili kvantitativně orientovaný druh výzkumu. Rozhodli jsme se pro něj, protože se dá zjistit větší počet informací od více respondentů. Takto získané údaje nám právě poskytnou potřebné informace k naší práci.

Technikou sběru dat v našem kvantitativním výzkumu byla metoda dotazníkového šetření. Dotazníky¹¹³ byly rozdány všem dospívajícím žákům na druhém stupni základních škol ve Šternberku a byly zcela anonymní.

Dotazník je metoda sběru dat, kterou jsme si v naší práci vybrali a považujeme ji jako nejvhodnější pro získání odpovědí na předem stanovené otázky. Dle Gavory lze dotazník formulovat jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.*“¹¹⁴

Vlastnostmi dobrého dotazníku jsou reliabilita a validita.¹¹⁵ Ty musí dotazník splňovat. Při formulaci dotazníku jsme se snažili o to, aby byly všechny položky jasné a srozumitelné. V úvodu dotazníku jsme popsali, co je vlastně účelem našeho výzkumu. Dále, že je dotazník zcela anonymní a jak jej mají žáci vyplňovat.

Dotazník obsahuje 9 otázek. 4 uzavřené otázky, 3 polouzavřené otázky, 1 otevřenou otázku a 1 škálovou otázku. Z toho první tři otázky jsou informativní, abychom zjistili pohlaví respondenta, třídu a školu, kterou navštěvuje. V otázce číslo tři se ptáme, zda žák navštěvuje základní školu nebo gymnázium. Je to proto, že dotazníky měly být původně rozdány i na gymnáziu ve Šternberku. Zde nám bohužel nebyl výzkum umožněn, proto je odpověď v této otázce jednoznačná. Všichni naši respondenti chodí na základní školu.

Dotazník byl rozdán všem dospívajícím žákům na druhém stupni dané základní školy ve Šternberku. Dotazníky žáci vyplňovali ve škole. Učitelé si dotazníky po vyplnění vysbírali a my jsme si je za týden vyzvedli. Celkem se nám vrátilo 452 dotazníků ze všech základních škol ve Šternberku. Celková podoba dotazníku je přiložena v příloze číslo 1.

---

¹¹³ Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 1.

¹¹⁴ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 99.

¹¹⁵ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 171.

Vyhodnocení dat jsme uskutečnili po navrácení dotazníků, které jsme rozdali dospívajícím žákům na druhý stupeň základních škol ve Šternberku. Pro ověření předem stanovených hypotéz jsme zvolili test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku¹¹⁶ a test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku.¹¹⁷

5.7 Organizace průběhu šetření

Náš výzkum začal stanovením problému. Rozhodli jsme se prozkoumat, jak tráví volný čas dospívající žáci na druhém stupni ve Šternberku. Poté jsme si formulovali hypotézy.

Sesbírání potřebných dat do našeho výzkumu proběhlo v květnu roku 2014. Než jsme jej provedli, byla uskutečněna pilotáž na menším vzorku dospívajících žáků. Díky ní jsme otázky v dotazníku poupravili do konečné podoby, která je v dotazníku použita.

Před zahájením výzkumu jsme kontaktovali zástupce všech základních škol a gymnázia ve Šternberku. Ptali jsme se jich, zda je možné v jejich škole výzkum realizovat. Na všech třech základních školách nám byl výzkum umožněn. Na gymnáziu výzkum umožněn nebyl.

Do základních škol jsme rozdělili 600 dotazníků. Vrátilo se nám vyplněných 452 dotazníků. Poté jsme přešli k verifikování, testování a ověřování předem stanovených hypotéz. Po zpracování všech dat jsme vyvodili závěry z našeho výzkumu, přijali nebo odmítli hypotézy a naše poznatky jsme prezentovali v závěru výzkumné části.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 76-78.

¹¹⁷ Tamtéž. s. 82-83.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 12.

6 Výsledky výzkumného šetření

V následujících kapitolách si podrobně rozebereme jednotlivé položky v dotaznících. Na základě jejich vyhodnocení si odpovíme na výzkumné otázky. Následně budeme analyzovat data z dotazníků a potvrdíme nebo vyvrátíme naše hypotézy. Na konci kapitoly shrneme výzkumná zjištění a získané poznatky.

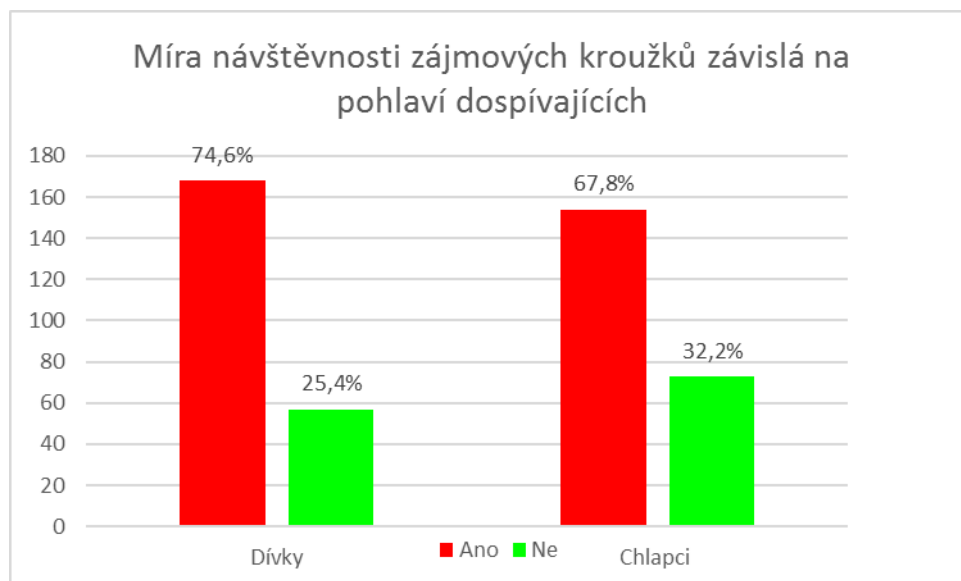
6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

V této kapitole se dozvíme odpovědi na naše výzkumné otázky. Odpovědi na otázky si vyhodnotíme graficky.

6.1.1 V jaké míře navštěvují dospívající žáci ve Šternberku zájmové kroužky?

Tato otázka je podrobněji pospána v hypotéze číslo 3. Pro přehlednost uvádíme data zpracovaná do grafu.

Graf č. 3:

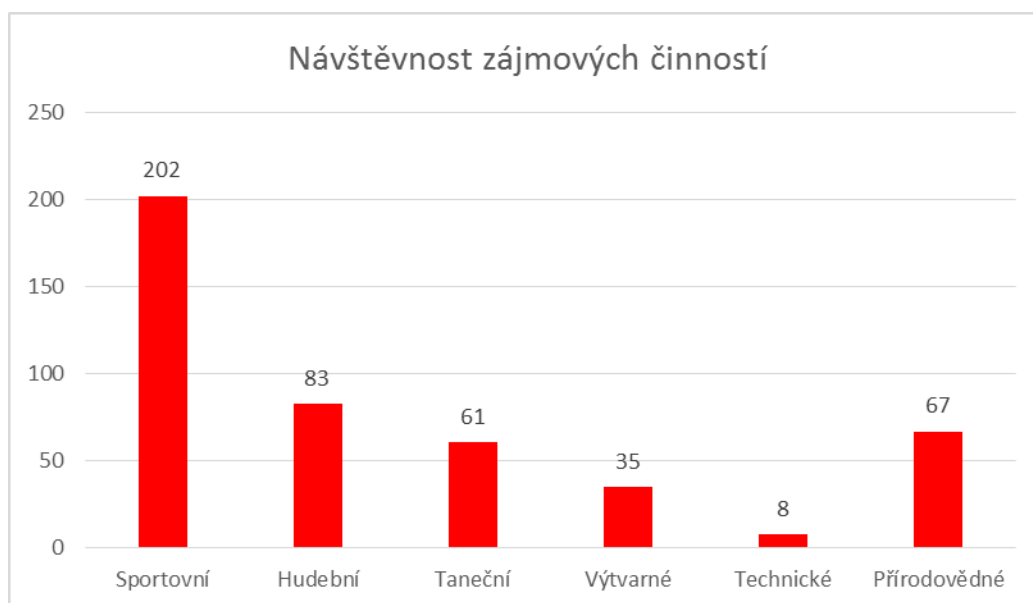
Zájmové kroužky navštěvuje 168 dívek a 154 chlapců. Celkem tedy z našeho výzkumného souboru navštěvuje zájmové kroužky 322 žáků. V procentech to znamená,

že z celkového počtu 452 respondentů navštěvuje zájmové kroužky 74,6% dospívajících dívek a 67,8% dospívajících chlapců. Dospívajících dívek, které nenavštěvují zájmové kroužky, je 57, což je 25,4%. Dospívajících chlapců, kteří také nenavštěvují zájmové kroužky, je 73, což je 32,2%. Žádné zájmové kroužky nenavštěvuje 130 žáků.

6.1.2 Jaké zájmové kroužky dospívající žáci ve Šternberku navštěvují?

Tato otázka je podrobněji rozebrána v hypotéze číslo 2. Pro přehlednost uvádíme data zpracovaná do grafu.

Graf č. 4:

Z grafu můžeme vyčíst, kolik dospívajících žáků, nezávisle na pohlaví, navštěvuje danou zájmovou činnost. Někteří respondenti navštěvují více zájmových činností. Sportovní kroužky navštěvuje 202 žáků, hudební kroužky 83 žáků, taneční kroužky 61 žáků, výtvarné kroužky 35 žáků, technické kroužky 8 žáků a přírodovědné kroužky navštěvuje 67 žáků.

6.1.3 Jaká volnočasová zařízení ve Šternberku dospívající žáci navštěvují?

V grafu č. 6 se dozvíme, kolik dospívajících žáků ve Šternberku navštěvuje volnočasová zařízení a kolik nenavštěvuje.

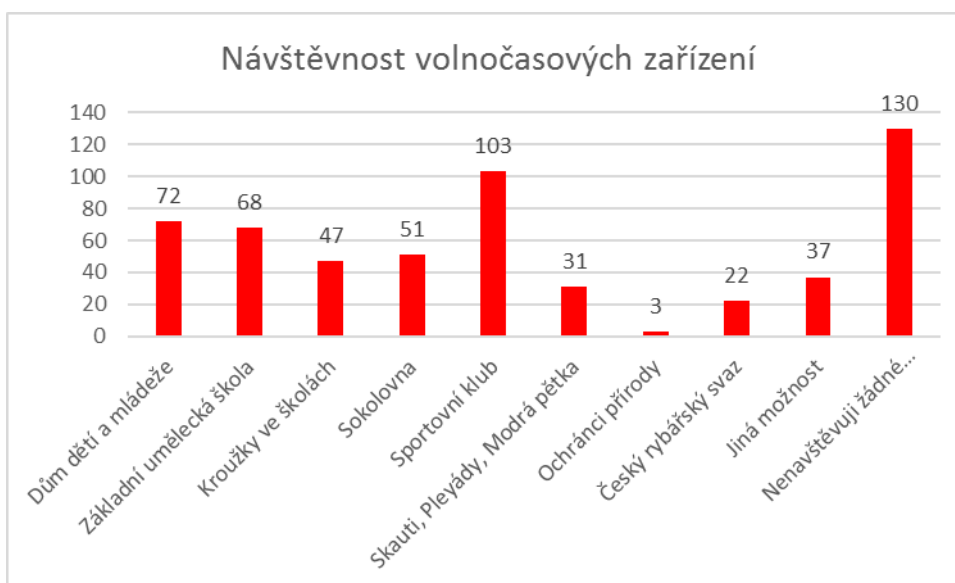
Graf č. 5:

Celkově se v našem výzkumu dá říct, že volnočasová zařízení ve Šternberku navštěvuje 322 dospívajících žáků druhého stupně základních škol ze Šternberka. Dospívajících žáků, kteří volnočasová zařízení ve městě nenavštěvují, je 130.

V následujícím grafu č. 6 se dozvíme, jaká je návštěvnost konkrétních volnočasových zařízení ve Šternberku.

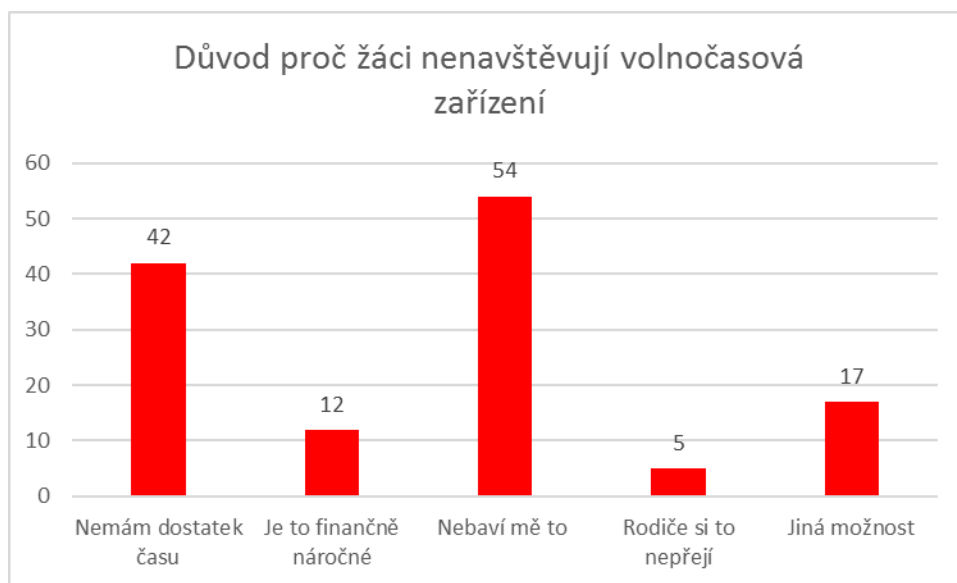
Graf č. 6:

V grafu č. 6 máme přehledně znázorněno, jaká volnočasová zařízení dospívající žáci navštěvují a v jakém počtu. Někteří dospívající žáci navštěvují více volnočasových zařízení. Nejvíce dospívajících žáků chodí do sportovního klubu, celkem 103. Dům dětí a mládeže navštěvuje 72 žáků. Základní uměleckou školu navštěvuje 68 žáků. Do Sokolovny ve Šternberku chodí 51 žáků. Na volnočasové aktivity zůstává ve školách 47 žáků. Jinou možnost zvolilo 37 žáků. Skauty, Plejády a Modrou pětku navštěvuje 31 žáků. Český rybářský svaz navštěvuje 22 žáků a do Ochránců přírody chodí 3 žáci. Žádná volnočasová zařízení nenavštěvuje 130 žáků.

6.1.4 Z jakého důvodu žáci žádná volnočasová zařízení nenavštěvují?

Graf č. 7:

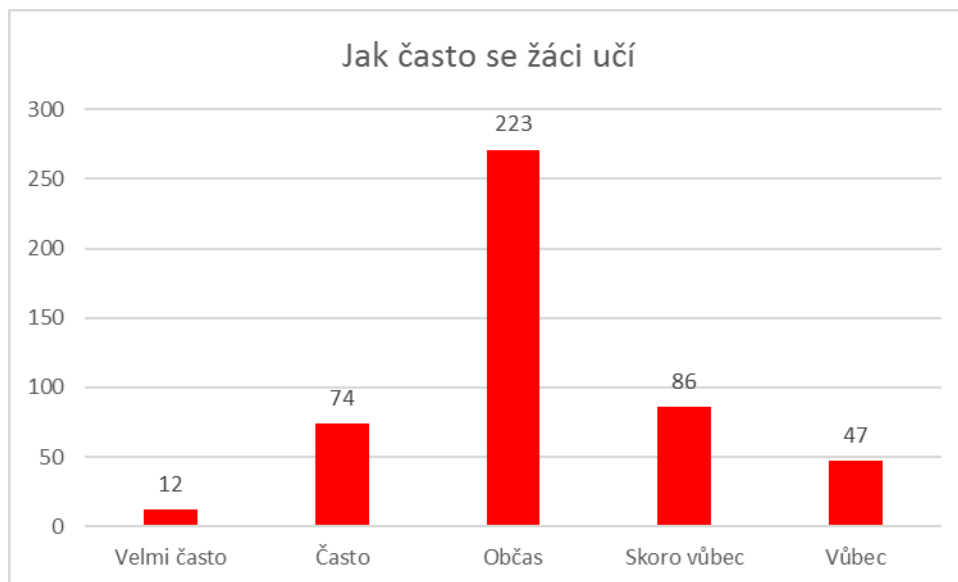

Z grafu č. 7 můžeme vyčíst, z jakých důvodů dospívající žáci volnočasová zařízení nenavštěvují. Žáků, kteří nenavštěvují volnočasová zařízení, protože je to nebaví, je 54. Dostatek času, k navštěvování volnočasových zařízení, nemá 42 dospívajících žáků. Jinou možnost uvedlo 17 dospívajících. Pro 12 dospívajících žáků jsou volnočasová zařízení finančně náročnou záležitostí. V 5 případech si to rodiče nepřejí.

6.1.5 Jak dospívající žáci ve Šternberku tráví svůj čas, když právě nejsou ve škole nebo v kroužku?

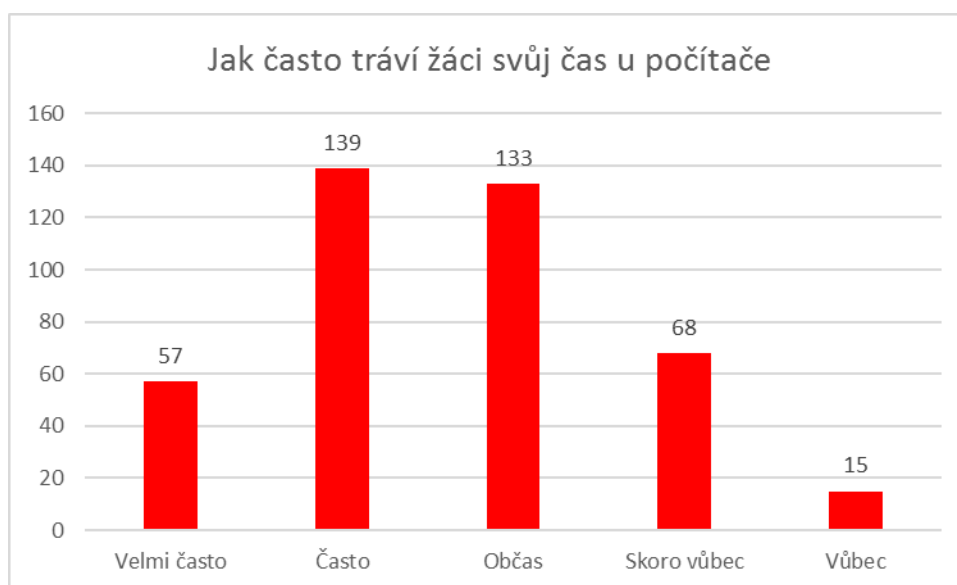
Tato otázka bude rozdělena do 7 grafů, abychom si na každou podotázku odpověděli samostatně a jednoznačně.

Graf č. 8:

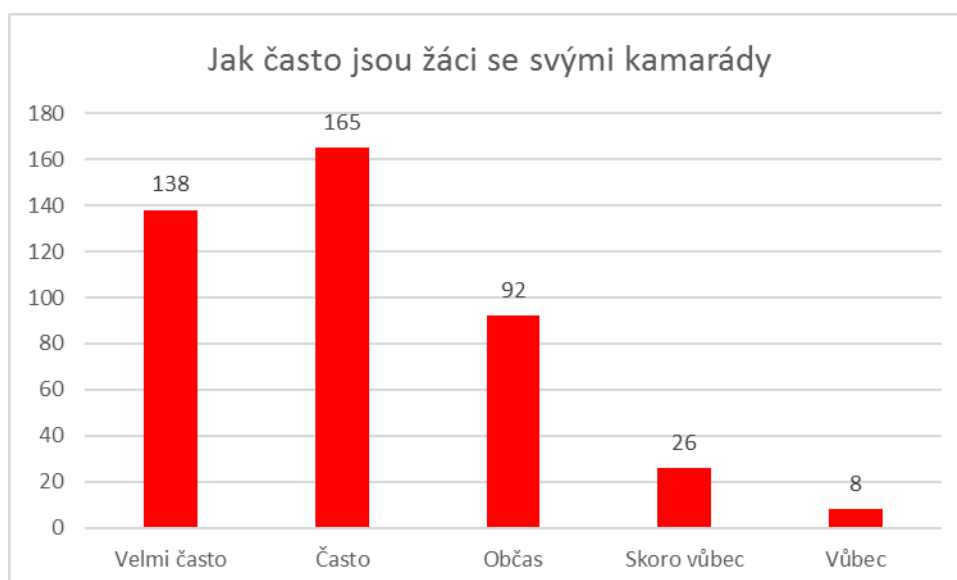
Z grafu č. 8 jasně vyplývá, kolik času věnují dospívající žáci ve Šternberku přípravě na vyučování. Občas se učí 233 žáků, skoro vůbec 86, často se škole věnuje 74 žáků, 47 se neučí vůbec a 12 žáků se učí velmi často.

Graf č. 9:

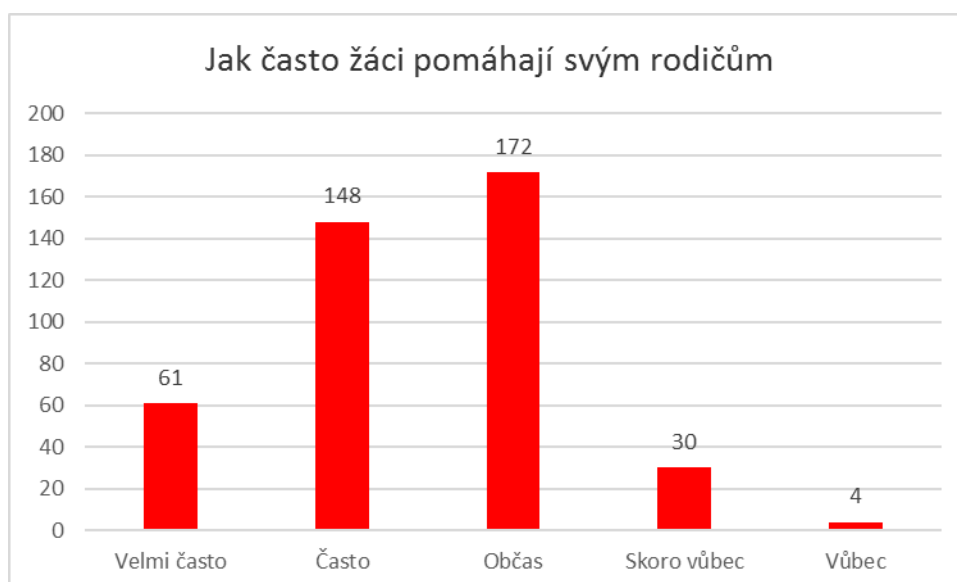
Graf č. 9 nám ukazuje, jak často jsou dospívající žáci ve Šternberku u počítače. Často je u počítače 139 z nich, 133 občas, 68 žáků skoro vůbec, 57 zase velmi často a 15 žáků netráví čas u počítače vůbec. Na tuto otázku nám v dotazníku neodpovědělo 40 respondentů.

Graf č. 10:

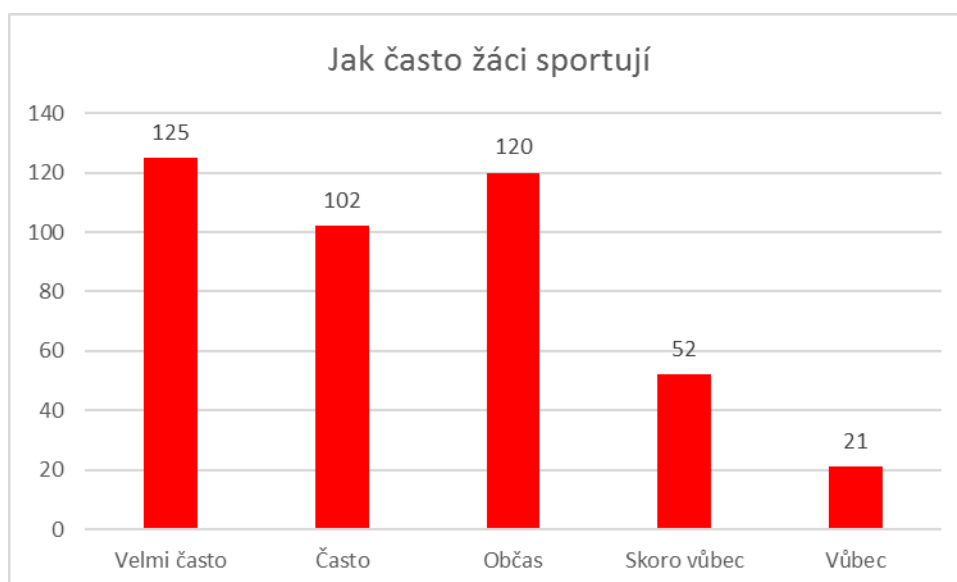
V grafu č. 10 máme znázorněno, jak často jsou dospívající žáci ve Šternberku se svými přáteli. Často je s nimi 165 žáků. Velmi často 138. Svůj čas s přáteli tráví občas 92 žáků. Skoro vůbec není s přáteli 26 žáků a vůbec s nimi netráví čas 8 žáků. Na tuto otázku nám neodpovědělo 23 respondentů.

Graf č. 11:

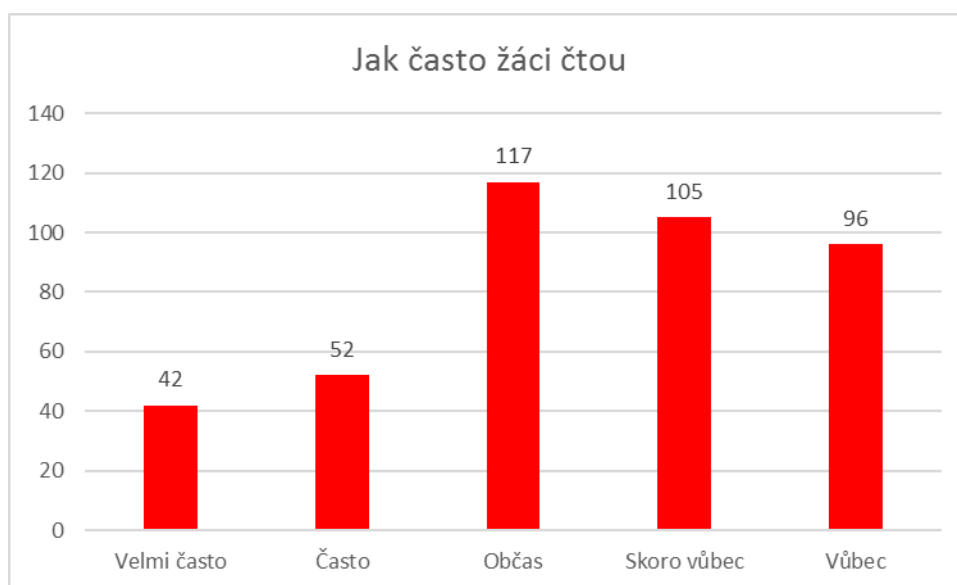
Graf, znázorňující jak často dospívající žáci ve Šternberku pomáhají svým rodičům, má číslo 11. Občas jim pomáhá 172 žáků. Často rodičům pomáhá 148 žáků. Velmi často pomáhá 61 žáků, 30 zase skoro vůbec a vůbec svým rodičům nepomohou 4 žáci. Na tuto otázku nám neodpovědělo 37 respondentů.

Graf č. 12:

Graf č. 12 se věnuje otázce, jak často dospívající žáci ve Šternberku sportují. Příznivá zpráva je, že jich sportuje velmi často 125 a často 102. Občas sportuje 120 žáků. Naopak 52 nesportuje skoro vůbec a 21 vůbec. Tuto otázku v dotazníku nevyplnilo 32 respondentů.

Graf č. 13:

Graf č. 13 uvádí docela alarmující zjištění, týkající se otázky, jak často dospívající žáci ve Šternberku čtou. Občas čte 117 žáků. Skoro vůbec nečte 105 a vůbec 96 žáků. Často čte 52 žáků a velmi často 42. Na tuto otázku neodpovědělo 40 respondentů.

Graf č. 14:

Graf č. 14 se věnuje otázce, jak často se dospívající žáci ve Šternberku nudí. Skoro vůbec se nenudí 160 a vůbec 118 žáků. Občas se nudí 87 žáků. Často zažívá nudu 22 žáků a velmi často se nudí 18 žáků. Odpověď na tuto otázku nenapsalo 47 respondentů.

6.1.6 Jaká aktivita nebo zájmový kroužek dospívajícím žákům ve Šternberku chybí?

Tuto otázku jsme do výzkumu zařadili, abychom z odpovědí na ni vyčetli, o jaké aktivity nebo zájmové kroužky by měli dospívající žáci ve Šternberku zájem.

Většina aktivit, které dospívající žáci uvedli, již ve Šternberku je. Je ale možné, že o nich dospívající žáci neví. Právě proto by se i z této otázky dalo vyvodit, že propagace jednotlivých zařízení ve městě a jednotlivých zájmových činností není dostačující. Mnoho aktivit bylo uvedeno pouze jedním žákem. My se seznámíme s těmi, které byly uváděny nejčastěji. Všechny z nich samozřejmě volnočasová zařízení ve Šternberku v nejbližší době nabídnout nemohou, uvádíme je alespoň pro informaci.

Nejvíce mají dospívající žáci na druhém stupni základních škol ve Šternberku zájem o krytý bazén ve městě. Ten tu bohužel není, ale podle získaných dat by měl úspěch.

Velký zájem mají žáci o různé bojové sporty. Některé z nich ve Šternberku již fungují, ale sporty jako MMA nebo kurzy sebeobrany by žáci uvítali. Sporty jako kick box například ve městě již existují, ale pravděpodobně o nich žáci málo vědí.

Zájem by byl i o cyklistický oddíl ve městě. Také byl několikrát uveden zájem o klub pro náctileté. Žáci mají také zájem o minigolf a o klasický golf ve městě. Mnohokrát byl projeven zájem o hokej ve městě, jak pro chlapce, tak pro dívky. Hokejový klub ve městě je, možná o něm děti nevědí, nebo by chtěly jiný. Několik dívek projevilo zájem i o kurzy modelingu. Párkrát se v odpovědích objevil zájem o squash a bowling. Oba tyto sporty ve městě byly, ale momentálně nefungují, ale jejich zpřístupnění by si své zájemce našlo. Mnoho žáků by ve městě ocenilo krytý skatepark, nebo skatepark v hale. A v neposlední řadě několik žáků uvedlo, že by ve městě ocenili divadlo. To bylo již před několika lety uzavřeno a jeho otevření se již nechystá.

Volnočasová zařízení ve městě by mohla některé aktivity realizovat. I samotné město Šternberk by se mohlo pokusit o uskutečnění některé z aktivit, které dospívajícím žákům ve městě chybí. Naše ucelené poznatky z výzkumu budou sloužit vedoucím volnočasových zařízení jako vodítko k nabídnutí nových zájmových aktivit a činností.

6.2 Verifikace hypotéz

Ve vědeckém výzkumu testujeme hypotézy a na základě získaných dat rozhodujeme, zda můžeme danou hypotézu přijmout nebo odmítnout.¹¹⁹ Během testování předem stanovených hypotéz jsme si u každé hypotézy zvolili nulovou a alternativní hypotézu. Hypotézu číslo 1 a 3 jsme ověřovali na základě testu nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Hypotézu číslo 2 jsme vyhodnocovali testem nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku. Hypotézy 1 a 3 jsme porovnávali s hladinou významnosti 0,01. Hypotézu 2 jsme porovnávali s hladinou významnosti 0,05.

6.2.1 Verifikace hypotézy číslo 1

H₁: Dospívající žáci 6. a 7. tříd ve Šternberku častěji navštěvují volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd ve Šternberku.

K vyhodnocení hypotézy číslo 1 byla použita data z otázek 2 a 6 z dotazníku. K ověření hypotézy jsme použili test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Data jsme porovnali s hladinou významnosti 0,01. Stanovili jsme si následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Frekvence návštěvnosti volnočasových zařízení je stejná u dospívajících žáků 6.+7. tříd i 8.+9. tříd.

H_A: Dospívající žáci 6. a 7. tříd častěji navštěvují volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd.

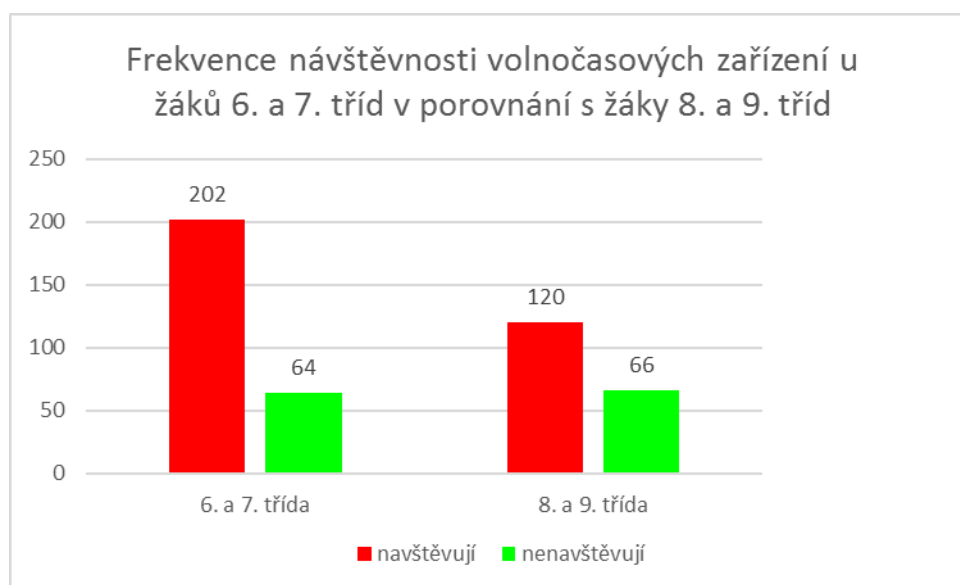
Pro výpočet testu nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku jsme použili následující vztah:

$$x^2 = \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)}$$

---

¹¹⁹ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 19.

Graf č. 15:

Z grafu můžeme vyčíst jaká je návštěvnost volnočasových zařízení u žáků 6. a 7. tříd v porovnání s žáky 8. a 9. tříd základní školy.

Tabulka č. 1: Návštěvnost volnočasových zařízení žáky 6.+7. tříd a žáky 8.+9. tříd

Žáci	navštěvují	nenavštěvují	Σ
6.+7.tř.	202	64	266
8.+9.tř.	120	66	186
Σ	322	130	452

Čtyřpolní tabulka znázorňuje počty dětí v 6.+7. třídách a 8.+9. třídách, které navštěvují volnočasová zařízení a které volnočasová zařízení nenavštěvují.

Vypočítaná hodnota je $\chi^2 = 6,97$. Porovnáme ji s kritickou hodnotou pro 1 stupeň volnosti a s hladinou významnosti 0,01.¹²⁰ Porovnávaná kritická hodnota je tedy 6,635. Nami vypočítaná hodnota je vyšší než hodnota kritická $\chi^2 = 6,97 > \chi^2_{0,01}(1) = 6,635$. **Odmítáme tedy nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. To znamená, že dospívající žáci 6. a 7. tříd častěji navštěvují volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd.**

¹²⁰ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 83.

6.2.2 Verifikace hypotézy číslo 2

H_2 : Typ zájmové činnosti je závislý na pohlaví dospívajících žáků.

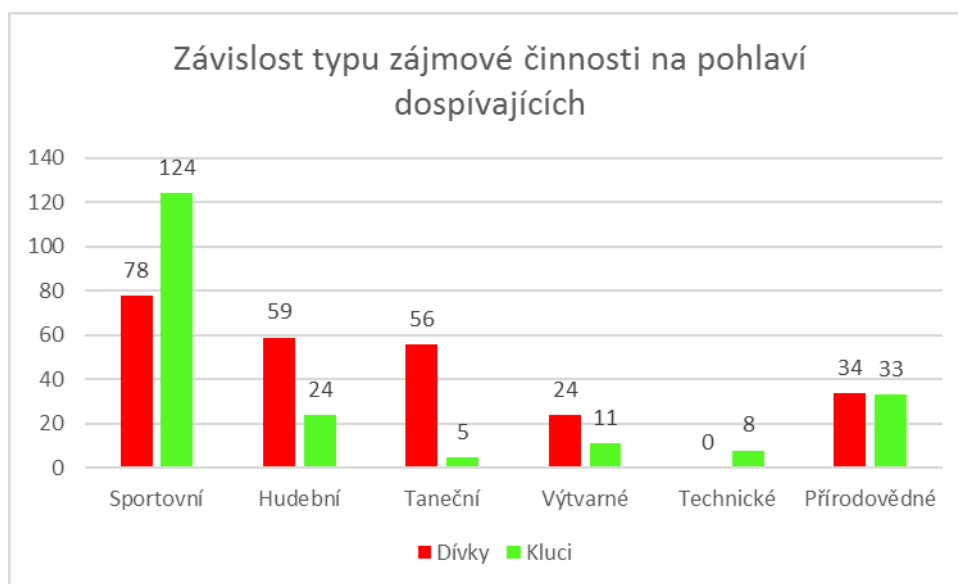
K vyhodnocení hypotézy číslo 2 jsme použili data z otázek číslo 1 a 5 z dotazníku. V této hypotéze zjišťujeme, zda je vztah (souvislost) mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti. K ověření hypotézy jsme použili test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku. Data jsme porovnávali s hladinou významnosti 0,05. Stanovili jsme si následující nulovou a alternativní hypotézu:

H_0 : Mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti není statisticky významná závislost.

H_A : Mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti je statisticky významná závislost.

Pro výpočet testu nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku jsme použili následující vztah:

Graf č. 16:

Graf č. 16 nám znázorňuje závislost typu zájmové činnosti na pohlaví dospívajících. Někteří respondenti navštěvují více zájmových činností.

Tabulka č. 2: Návštěvnost zájmových činností závislá na pohlaví žáka

Pohlaví	Sportovní	Hudební	Taneční	Výtvarné	Technické	Přírodovědné	Σ
Dívky	78	59	56	24	0	34	251
Chlapci	124	24	5	11	8	33	205
Σ	202	83	61	35	8	67	456

Kontingenční tabulka znázorňuje počty dívek a chlapců, kteří navštěvují danou zájmovou činnost.

Vypočítaná hodnota je $\chi^2 = 76,83$. Porovnááme ji s kritickou hodnotou pro 5. stupeň volnosti a s hladinou významnosti 0,05.¹²¹

Stupeň volnosti vypočítáme za pomoci následujícího vztahu:

$$f = (r-1) \cdot (s-1)^{122}$$

$$f = (2-1) \cdot (6-1)$$

$$f = 1 \cdot 5$$

$$f = 5$$

Porovnávaná kritická hodnota je tedy 11,070. Námi vypočítaná hodnota je vyšší než hodnota kritická $\chi^2 = 76,83 > \chi^2_{0,05}(5) = 11,070$. **Odmítáme tedy nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. To znamená, že mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti je statisticky významná závislost.**

6.2.3 Verifikace hypotézy číslo 3

H₃: Dospívající dívky ve Šternberku navštěvují zájmové kroužky ve větší míře než dospívající chlapci ve Šternberku.

K vyhodnocení hypotézy číslo 3 byla použita data z otázek 1 a 4 v dotazníku. K ověření hypotézy jsme použili test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Data

¹²¹ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 77.

¹²² Tamtéž. s. 78.

jsme porovnávali s hladinou významnosti 0,01. Stanovili jsme si následující nulovou a alternativní hypotézu:

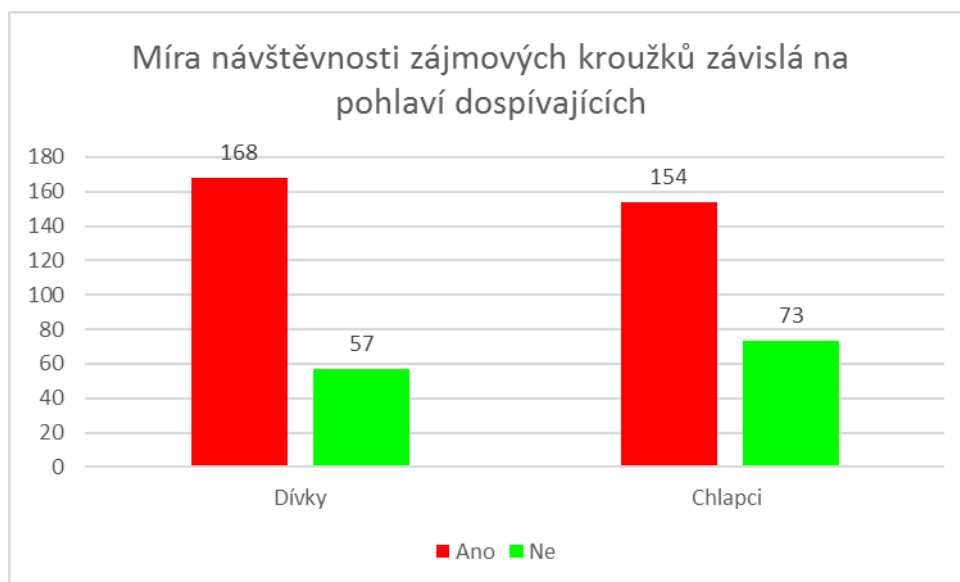
H_0 : Mezi počtem dospívajících dívek a chlapců, navštěvujících zájmové kroužky, není statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi počtem dospívajících dívek a chlapců, navštěvujících zájmové kroužky, je statisticky významný rozdíl.

Pro výpočet testu nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku jsme použili následující vztah:

$$\chi^2 = \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)}$$

Graf č. 17:

Z grafu vidíme rozdíl v návštěvnosti zájmových kroužků u dospívajících dívek a u dospívajících chlapců.

Tabulka č. 3: Návštěvnost zájmových kroužků závislá na pohlaví žáka

Pohlaví	ANO	NE	Σ
Dívky	168	57	225
Chlapci	154	73	227
Σ	322	130	452

Čtyřpolní tabulka znázorňuje počty dívek a chlapců, kteří navštěvují zájmové kroužky a kteří zájmové kroužky nenavštěvují.

Vypočítaná hodnota je $\chi^2 = 2,569$. Porovnááme ji s kritickou hodnotou pro 1 stupeň volnosti a s hladinou významnosti 0,01.¹²³ Porovnávaná kritická hodnota je tedy 6,635. Nami vypočítaná hodnota je nižší než hodnota kritická $\chi^2 = 2,569 < \chi^2_{0,01}(1) = 6,635$. **Odmítáme tedy alternativní hypotézu a přijímáme hypotézu nulovou. To znamená, že mezi počtem dívek a chlapců, navštěvujících zájmové kroužky, není statisticky významný rozdíl.**

---

¹²³ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. s. 83.

6.3 Shrnutí výsledků výzkumu

„Výsledky výzkumu – jejich obsah a forma závisí na tom, zda jde o empirický výzkum nebo teoretický výzkum. Rozdílná je povaha a prezentace výsledků kvantitativního výzkumu a kvalitativního výzkumu. V každém případě mají být výsledky jasně vymezeny jako přínos k dosavadnímu stavu poznání.“¹²⁴

Náš výzkum byl proveden na druhém stupni všech základních škol ve Šternberku. Dotazníky, díky kterým jsme získali potřebná data, byly rozdány všem dospívajícím žákům druhého stupně základních škol ve Šternberku. Výzkumné otázky, položené v dotazníku, se týkaly volného času dospívajících žáků druhého stupně.

Na základě odpovědí v dotaznících během dotazníkového šetření jsme došli k následujícím závěrům, které si stručně popíšeme. Zájmové kroužky navštěvuje 168 dospívajících dívek a 154 dospívajících chlapců. Celkem tedy zájmové kroužky navštěvuje 322 dospívajících žáků. V procentech to znamená, že z celkového počtu 452 respondentů navštěvuje zájmové kroužky 74,6% dospívajících dívek a 67,8% dospívajících chlapců. Dospívajících dívek, které nenavštěvují zájmové kroužky, je 57, což je 25,4%. Dospívajících chlapců, kteří nenavštěvují zájmové kroužky, je 73, což je 32,2%. Dospívajících žáků, kteří žádná volnočasová zařízení nenavštěvují, je 130.

Dále jsme zjistili, že nezávisle na pohlaví navštěvuje sportovní kroužky 202 dospívajících, hudební kroužky 83 dospívajících. Do tanečních kroužků dochází pravidelně 61 respondentů, do výtvarných 35. Technické kroužky navštěvuje 8 dospívajících žáků a přírodovědné 67.

Výzkumná otázka, týkající se návštěvnosti volnočasových zařízení ve Šternberku, nám přinesla následující zjištění a ty si upřesníme. Nejvíce dospívajících navštěvuje sportovní kluby, celkem 103. Dům dětí a mládeže navštěvuje 72 žáků a základní uměleckou školu 68 dospívajících žáků. Do Sokolovny ve Šternberku chodí 51 žáků. Na volnočasové aktivity zůstává ve školách 47 dospívajících. Jinou možnost zvolilo 37 žáků. Do Skautů, Plejád a Modré pětky chodí 31 dospívajících žáků. Český rybářský svaz navštěvuje 22 dospívajících a do Ochránců přírody chodí 3 dospívající žáci.

---

¹²⁴ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., Praha: Portál, 2013. s. 349.

Důvodů, proč nenavštěvují dospívající žáci volnočasová zařízení je hned několik. Například odpověď, že je to ne baví, zvolilo 54 respondentů. Na návštěvnost volnočasových zařízení nemá dostatek času 42 dospívajících žáků. Jinou možnost uvedlo 17 dospívajících. Pro 12 žáků jsou volnočasová zařízení finančně náročná a v 5 případech si to rodiče nepřejí.

Jakým způsobem tráví dospívající žáci volný čas, když zrovna nejsou ve škole nebo v zájmovém kroužku? Tato otázka měla sedm podotázek.

Na otázku: „Jak často se učíš?“ odpověděli dospívající následovně, o to tak, že se občas učí 233 žáků, skoro vůbec 86, často se škole věnuje 74 žáků, 47 se neučí vůbec a 12 žáků se učí velmi často. Graf č. 9 se zabývá problematikou trávení volného času u počítače. Často je u počítače 139 dospívajících žáků, občas 133, 68 dospívajících není u počítače skoro vůbec. Velmi často tráví u počítače čas 57 respondentů a vůbec u počítače nebývá 15 žáků. Na tuto otázku nám v dotazníku nesdělilo svůj názor 40 respondentů. O trávení volného času na počítačích jsme se zmínili v kapitole 5 během srovnání našich výsledků s výzkumem Klíče pro život. Zmiňujeme se o této problematice ještě jednou, jelikož výzkum Klíče pro život uvádí, že s přibývajícím věkem dětí se jejich čas strávený na počítači zvyšuje.¹²⁵ Vždyť 30,7% dospívajících respondentů v našem výzkumu tráví svůj čas na počítači často. Graf č. 10 znázorňuje, jak často jsou dospívající žáci se svými přáteli. Často tráví čas s přáteli 165 dospívajících žáků, velmi často 138, občas 92. Skoro vůbec není s přáteli 26 dospívajících a vůbec s nimi není 8 dospívajících žáků. Na tuto otázku nám odpověď nedalo 23 respondentů. Otázka, spojená s grafem číslo 11, zní: „Jak často žáci pomáhají svým rodičům?“ Občas jim pomáhá 172 dospívajících, často 148, velmi často pak 61 dospívajících žáků. Skoro vůbec nepomáhá svým rodičům 30 respondentů. Vůbec nepomáhají 4 dospívající. Na tuto otázku nám chybí odpověď od 37 respondentů, kteří na ni neodpověděli. Na otázku, jak často dospívající žáci ve Šternberku sportují, odpovědělo 125 respondentů velmi často a často 102. Občas se sportu věnuje 120 žáků. Skoro vůbec nesportuje 52 dospívajících žáků a vůbec 21. Tuto otázku v dotazníku nevyplnilo 32 respondentů. Velmi alarmující odpovědi jsme dostali na otázku: „Jak často žáci čtou?“ Občas čte 117 žáků z našich 452 respondentů. Skoro vůbec nečte 105 a vůbec nečte 96 dospívajících žáků. Často se čtení věnuje 52 dospívajících a velmi často 42. Odpověď na tuto otázku nám neposkytlo 40 respondentů. Poslední sedmá podotázka zní: „Jak často se dospívající žáci nudí?“ Skoro vůbec se nenudí 160 dospívajících a vůbec

---

¹²⁵ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

118. Občas se nudí 87 respondentů. Často zažívá nudu 22 žáků a velmi často se nudí 18 dospívajících žáků. Odpověď na tuto otázku nenapsalo 47 respondentů.

Následující otázka: „Jaká aktivita nebo zájmový kroužek dospívajícím žákům ve Šternberku chybí?“ byla otázkou otevřenou. Dospívající žáci na ni mohli odpovědět podle svého názoru. Největší zájem by dospívající žáci ve Šternberku měli o krytý bazén, širší nabídku bojových sportů, cyklistický oddíl, klub pro náctileté, minigolf, golf, hokej pro dívky a chlapce, kurzy modelingu, squash, bowling, krytý skatepark nebo divadlo.

Během ověřování hypotéz jsme potvrdili hypotézy dvě a jednu vyvrátili. Potvrzeny byly hypotézy 1 a 2, tedy že, dospívající žáci 6. a 7. tříd častěji navštěvují volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd a že mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti je statisticky významná závislost. Tuto skutečnost jsme si potvrdili i během srovnání s výzkumem Klíče pro život v kapitole 5, kde uvádíme informace o tom, že ve výzkumu Klíče pro život došli ke stejným závěrům, jako my v naší práci. Tedy že je rozdíl mezi pohlavím dospívajících a typem zájmové činnosti.¹²⁶ V neposlední řadě jsme vyvrátili hypotézu číslo 3, tedy že mezi počtem dospívajících dívek a chlapců, navštěvujících zájmové kroužky, není statisticky významný rozdíl.

---

¹²⁶ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

ZÁVĚR

Diplomová práce na téma „Zájem žáků druhého stupně základních škol ve Šternberku o volnočasové aktivity ve Šternberku“ byla dělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části bylo charakterizováno vývojové období dospívajících žáků. Dále byl popsán volný čas dětí a mládeže. Následující kapitola byla věnována neformálnímu vzdělávání a poslední kapitola teoretické části práce informuje o volnočasových zařízeních ve Šternberku.

Empirická část práce se zabývala kvantitativním výzkumem volného času dospívajících žáků na druhém stupni základních škol ve Šternberku. Na základě získaných informací z dotazníkového šetření, bylo odpovězeno na výzkumné otázky a byly potvrzeny či vyvráceny předem stanovené hypotézy. Do našeho výzkumu se zapojily všechny tři základní školy ve Šternberku. Na gymnáziu nám výzkum umožněn nebyl. Dotazník byl rozdělán všem dospívajícím žákům na druhém stupni základních škol ve Šternberku. Vyplnilo nám jej 452 respondentů. Z toho bylo 225 dívek a 227 chlapců. Ze šestých tříd nám dotazníky vypsal 153 respondentů, ze sedmých 113, z osmých tříd se nám vrátilo 81 dotazníků a v devátých třídách nám dotazník vyplnilo 105 respondentů.

Z výzkumu jsme zjistili, že zájmové kroužky ve městě navštěvuje 168 dívek a 154 chlapců. Dohromady tedy navštěvuje zájmové kroužky 322 žáků. 130 žáků nenavštěvuje žádné zájmové kroužky. Vzhledem k tomu, že jsme získali informace z dotazníků od 452 respondentů, tak víme, že zájmové kroužky navštěvuje více jak polovina dospívajících žáků druhého stupně základních škol. Celkem navštěvuje zájmové kroužky ve Šternberku 71,24% dospívajících žáků.

Mezi nejčastěji navštěvované zájmové kroužky patří kroužky sportovní, hudební, přírodovědné a taneční. Nejmenší zájem je o kroužky technické. Mezi nejčastěji navštěvovaná volnočasová zařízení ve Šternberku patří Sportovní klub, Dům dětí a mládeže a Základní umělecká škola. Málo navštěvovaná zařízení jsou Ochránci přírody a Český rybářský svaz.

Dospívající žáci, kteří volnočasová zařízení nenavštěvují, uvádějí jako důvod, proč nechodí do žádných zájmových útvarů to, že je tyto aktivity prostě nebaví. Druhou možností je nedostatek času.

V další otázce jsme se chtěli dozvědět, jak dospívající žáci tráví čas, když nejsou ve škole nebo v zájmových kroužcích. Na otázku, jak často se učíš, žáci odpověděli jednoznačně občas. Svůj čas u počítače tráví žáci v převážné většině často a občas. Toto zjištění se nám zdá alarmující, vždyť 30,7% dospívajících respondentů v našem výzkumu tráví svůj čas na počítači často. Vzhledem k tomu, že po odchodu ze základní školy budou na středních školách dospívající žáci potřebovat počítače a internet i k výuce samotné, je jasné, že čas, který stráví na počítači, se ještě zvýší a zvedne se i procento respondentů, kteří budou muset s počítačem pracovat.

Dále uvádíme, že se svými kamarády tráví dospívající žáci čas v drtivé většině často a velmi často. Svým rodičům pomáhají žáci občas a často. Sportu věnují čas v největší míře, v naprosté většině žáci odpověděli, že tráví svůj čas sportem velmi často, poté občas a často. Četbě se žáci věnují občas, skoro vůbec a vůbec. Na otázku jak často se žáci nudí, jednoznačně odpověděli, že skoro vůbec a vůbec. Ve výzkumu Klíče pro život uvedla necelá polovina respondentů, že se ve svém volném čase nenudí vůbec. Občas se nudí 46% z nich. Pouhých 7% se nudí často. Zajímavé zjištění je, že pocit nudy nesouvisí s pohlavím respondentů, ale spíše s místem jeho bydliště.¹²⁷

V otevřené otázce jsme se tázali, jaká aktivita nebo zájmový kroužek dospívajícím žákům ve městě Šternberk chybí. Nejčastější odpovědi byly krytý bazén, bojové sporty, cyklistický oddíl, klub pro náctileté, minigolf, golf, squash, bowling nebo divadlo.

Některé aktivity ve městě již fungují, ale je možné, že o nich dospívající žáci nevědí. V tomto případě by bylo vhodné zlepšit propagaci jednotlivých činností. Realizace některých aktivit nebo činností, o které mají dospívající žáci ve Šternberku zájem, by mohla být výzvou pro některá volnočasová zařízení ve Šternberku. O realizaci některých aktivit, které by dospívající žáci ve Šternberku ocenili, by se muselo zajímat i samotné město. Každopádně naše ucelené poznatky budou sloužit jako vodítko pro ta volnočasová zařízení, která budou chtít zpestřit nabídku svých činností a aktivit pro dospívající žáky ve Šternberku.

Nedílnou součástí naší práce bylo testování platnosti předem stanovených hypotéz. Potvrzeny byly hypotézy 1 a 2. Ty nám říkají, že dospívající žáci 6. a 7. tříd častěji navštěvují

---

¹²⁷ Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

volnočasová zařízení než dospívající žáci 8. a 9. tříd a že mezi pohlavím žáka a typem zájmové činnosti je statisticky významná závislost. Dále jsme vyvrátili hypotézu číslo 3. Na základě toho víme, že mezi počtem dospívajících dívek a dospívajících chlapců, navštěvujících zájmové kroužky, není statisticky významný rozdíl.

Závěrem lze pouze dodat, že věříme, že naše poznatky získané na základě kvantitativního výzkumu budou sloužit ke zkvalitnění nabídky volnočasových institucí, fungujících ve Šternberku a že bude dospívajícím žákům na druhém stupni základních škol rozšířena nabídka zájmových aktivit a kroužků v jejich městě.

Seznam použitých zkratk

aj.- a jiné

č.- číslo

apod.- a podobně

atd.- a tak dále

viz.- více

např.- například

tj.- to je

p.o.- příspěvková organizace

ZŠ- základní škola

EU- Evropská unie

ČR- Česká republika

DDM- dům dětí a mládeže

ZUŠ- základní umělecká škola

NNO- nestátní nezisková organizace

Seznam použité literatury a pramenů

BARTOŠ, V. *Kapitoly z výchovy mimo vyučování a pedagogiky volného času: pomocný studijní text pro kombinované studium*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2004. 50 s. ISBN 80-7044-608-0.

CARR-GREGG, M. a SHALE, E. *Puberťáci a adolescenti: průvodce výchovou dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 197 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-662-9.

ČÁP, J. a MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS, Z. *Osobnost a její vývoj*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. 103 s. Texty pro distanční studium. ISBN 978-80-7290-396-2.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER, B. *Zařízení volného času dětí a mládeže. Jejich dosavadní vývoj, současný stav a výhled v některých evropských zemích*. Vydal Institut dětí a mládeže MŠMT ČR. Praha, 1992. 71 s. ISBN 80-85105-42-X.

HOFBAUER, B. a KAPLÁNEK, M. ed. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. 164 s. Opuscula; sv. 6. ISBN 978-80-7394-240-3.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANDERKOVÁ, D. *Slovník základních pojmů z pedagogiky, psychologie a metodologie*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2010. 59 s. ISBN 978-80-7375-372-6.

KAVANOVÁ, A. a CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005. 156 s. Učební texty vysokých škol. ISBN 80-7318-266-1.

KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času : výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo UK, 2004. 307 s. ISBN 80-223-1930-9.

KREJČÍ, V. *Dům dětí a mládeže Šternberk a jeho podíl na využití volného času dětí a mládeže*. Olomouc, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury. Doc. PaedDr. Tomáš Dohnal, CSc.

LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

MACEK, M. a kol. *Střediska pro volný čas dětí a mládeže. Souhrn metodických textů k vybraným problémům činnosti domů dětí a mládeže a stanic zájmových činností*. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež. 1998. 119 s.

MACEK, P. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.

Mládež České republiky: informační publikace o dětech a mládeži v České republice. Praha: Česká rada dětí a mládeže, 2008. 29 s. ISBN 978-80-254-5793-1.

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. 127 s. ISBN 978-80-7290-471-6.

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 4. vyd., Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6.

PRŮCHA, J., ed. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006, ©2004. 390 s. ISBN 80-7367-124-7.

SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 37 s. ISBN 80-210-1274-9.

SPOUSTA, V. et. al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 183 s. ISBN 80-210-1007-X.

SPOUSTA, V. et. al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 82 s. ISBN 80-210-1275-7.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 189 s. Studijní texty. ISBN 978-80-244-2433-0.

TAXOVÁ, J. *Pedagogicko-psychologické zvláštnosti dospívání*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 273 s.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. 137 s. ISBN 978-80-7464-125-1.

VÁŽANSKÝ, M. a SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s., příl. ISBN 80-901737-9-9.

Internetové zdroje

Český svaz ochránců přírody. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <http://www.csop.cz/prehledzo/zo_karta.php?id=6166&id_zo=467>.

Dům dětí a mládeže Šternberk, příspěvková organizace. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.ddmsternberk.cz/index.php?nid=8421&lid=cs&oid=1627107>>.

Internetové stránky města Šternberka. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.sternberk.eu/sport-a-aktivni-pohyb.html>>.

Junák svaz skautů a skautek ČR- 712.13 Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.skautstbk.estranky.cz/>>.

Katalog firem. [online]. [cit. 2014-05-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/detail/1898605-cesky-rybarsky-svaz-mistni-organizace-sternberk-sternberk.html>>.

Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace. [online] Dostupný z WWW: <<https://sites.google.com/site/novaiso690/>>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/k-cerpani-dotaci-msmt-spolky-podle-noveho-obcanskeho?highlightWords=spolky>>.

Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.nidm.cz/vystupy-kpz>>.

Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

Národní institut dětí a mládeže. [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>>.

PS Plejády Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://ps-plejady-sternberk.webnode.cz/>>.

Studuju.cz [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.studuju.cz/latka-946>>.

T. J. Sokol Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.sokolsternberk.cz/>>.

Základní umělecká škola Šternberk. [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.zus-sternberk.cz/novinky/>>.

Zákony a vyhlášky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Příloha

Dotazník k diplomové práci

Žáci a žákyně, prosím Vás o vyplnění dotazníku zaměřeného na volný čas, který je zcela anonymní a zjištěné výsledky použiji ve své diplomové práci. Správnou odpověď prosím zakroužkujete. Děkuji. Veronika Volfová.

1. Jsem

- a) chlapec
- b) dívka

2. Chodím do

- a) 6. třídy
- b) 7. třídy
- c) 8. třídy
- d) 9. třídy

3. Chodím na

- a) základní školu
  - b) gymnázium
-

4. Chodíš do zájmového/ zájmových kroužků?

- a) ano
- b) ne

5. Které zájmové kroužky navštěvuješ?

/je možné zaškrtnout více odpovědí/

- a) sportovní (fotbal, hokej, atletika, basketbal, florbal, gymnastika, volejbal a další)
- b) hudební (zpěv, hra na hudební nástroj a další)
- c) taneční (aerobic, moderní tanec, hip hop, latinsko- americké tance, společenské tance a další)
- d) výtvarné (keramika, výtvarná činnost, kreativní tvorba a další)
- e) technické (letecký modelář, plastický modelář, počítače a další)
- f) přírodovědné (ochránci přírody, chovatelský kroužek, jezdeckví, rybáři a další)
- g) jiná možnost, napiš jaká _____
- h) žádné

6. Navštěvuješ některé z uvedených volnočasových zařízení?

/je možné zaškrtnout více odpovědí/

- a) Dům dětí a mládeže
- b) Základní umělecká škola
- c) Kroužky ve školách
- d) Sokolovna
- e) Sportovní klub (fotbal, hokej, atletika...)
- f) Skauti, Plejády, Modrá pětka
- g) Ochránci přírody
- h) Český rybářský svaz
- i) jiná možnost, napiš jaká _____
- j) nenavštěvuji žádné volnočasové zařízení

7. Pokud jsi v předchozí otázce číslo 6 zakroužkoval písmeno j), z jakého důvodu nenavštěvuješ žádné volnočasové zařízení?

/je možné zaškrtnout více odpovědí/

- a) nemám dostatek času
- b) je to finančně náročné
- c) nebaví mě to
- d) rodiče si to nepřejí
- e) jiná možnost, napiš jaká _____

Zakroužkuj, jak často danou aktivitu provádíš.

8. Jak trávíš čas, když nejsi ve škole nebo v kroužku?

- a) *učím se:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- b) *jsem u počítače:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- c) *jsem s kamarády:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- d) *pomáhám rodičům:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- e) *sportuji:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- f) *čtu si:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- g) *nedělám nic, nudím se:*
velmi často --- často --- občas --- skoro vůbec --- vůbec
- h) jiná možnost, napiš jaká _____

9. Jaká aktivita nebo zájmový kroužek ti ve Šternberku chybí?

Napiš _____.